

"ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ"

ΔΕΛΤΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΤΟΣ ΙΒ	ΤΕΥΧΟΣ 110	ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1985	Γραφεία: Οδός Μαυρομυχάλη 7 Αθήνα 106 79 Τηλ. 36.21.651 - 65.99.783
---------	---------------	----------------	--



Φορεσιά Παραμυθιάς

ΑΘΗΝΑ 1985



ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
(ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟ ΚΟΜΙΤΑΤΟ)
1906

ΠΑΝΑΓ. ΔΑΓΚΛΗΣ
Ύπαρχηγός Γενικού Έπιτελείου
Πρόεδρος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΟΥΜΑΣ
Γεν. Διευθυντής ΣΠΑΠ
Σ ΣΠΥΡΟΜΙΛΙΟΣ
Άρχηγός Χειμάρας
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΜΕΛΑΣ
Άνθυπάρχος
ΧΑΡ ΔΙΑΜΠΕΗΣ
Άνθυποπλοίαρχος
ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ
Λόγιος
ΜΙΛΤ. ΠΑΝΤΑΖΗΣ
Ύφηγητής Πανεπιστημίου
ΧΡ ΧΡΟΝΗΣ
Ύπολοχαγός Οικονομικού
ΠΕΡ ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ
Δικηγόρος
ΧΡ ΜΑΛΑΜΟΣ
Ταγματάρχης Μηχανικού
ΓΕΩΡΓ ΓΑΓΑΡΗΣ
Δημοσιογράφος
ΑΥΓ. ΑΒΕΡΩΦ
Πολιτευτής

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
(ΑΝΑΣΥΣΤΑΣΙΣ)
1934

Επίτιμος Πρόεδρος
ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΙΚΚΑΛΙΝΟΣ
Όμότιμος Καθηγητής
του Πανεπιστημίου Αθηνών
Άκαδημαϊκός

ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΠΡΟΕΔΡΟΙ

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΒΛΑΧΟΣ
Ό από Ιωαννίνων Αρχιεπίσκοπος
Αθηνών και πάσης Ελλάδος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΟΥΜΑΣ
Γεν. Διευθυντής ΣΠΑΠ
ΑΝΤΩΝΙΟΣ Κ. ΠΑΛΗΣ
Στρατηγός
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΠΑΛΑΝΟΣ
Άκαδημαϊκός
ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΚΑΛΔΙΑΦΑΣ
Καθηγητής Πανεπιστημίου
ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΙΚΚΑΛΙΝΟΣ
Άκαδημαϊκός
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΒΑΡΕΤΟΣ
Δικηγόρος Δημοσιογράφος

“ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ” ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ - ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΑ - ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ: οδός Μαυρομιχάλη 7
ΑΘΗΝΑ Κ.Α. 10679
ΤΗΛ. 36.21.651

Ύπεύθυνος σύμφωνα με τό Νόμο:
ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΣ
Άγία Παρασκευή Άττικής - Τερψιθέας 64
Κ.Α. 15341
Τηλ. 6599.783

Τυπώνεται καί αποστέλλεται μέ αυτοπροαί-
ρετη συνδρομή 500 δραχμών τό χρόνο.

Φωτογράφηση - Μοντάζ
ΑΦΟΙ ΠΙΝΑ
ΒΑΛΤΕΤΣΙΟΥ 45
ΤΗΛ. 3636180



"ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ"

ΔΕΛΤΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΤΟΣ ΙΒ'

ΤΕΥΧ.
110

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1985

Γραφ.: Μαυρομιχάλη 7 · 106.79 'Αθήνα
Τηλ. 36.21.651 — 65.99.783

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
Πρόσκληση σὲ ὁμιλία	401
Βιογραφικά 'Ομιλητῆ Παναγ. Χριστοπούλου	403
Σπύρου Θ. Χρηστίδη. Πολεμικό ἡμερολόγιο τοῦ 1940—41	405
'Ιωάννη Ν. Νικαλοῖδη. Μνήμες τοῦ '40	409
Νικ. Κοσμά. Πανεπιστημιακὰ 'Ιωαννίνων	413
✠ Βασ. Βετσοπούλου. 'Οδοιπορικό ἐπὶ Τουρκοκρατίας Πυρσόγιαννη - Λεσκοβίκι	415
Μιχ. Κ. Πετροχείλου. Ποίημα τοῦ HALLECK στὸ Μᾶρκο Μπότσαρη	419
Τῆς Συντάξεως. Φιλολογικά καὶ Καλλιτεχνικά Πορτραῖτα. Δημ. Λουκάτος — Παῦλος Κυριαζῆς	421
Τῆς Συντάξεως. 'Ηπειρωτικὴ Ζωὴ καὶ Κίνησις. 'Αλληλογραφία - Σχόλια	425
'Ηπειρώτες Συγγραφεῖς — Βιβλία γιὰ τὴν 'Ηπειρο — Βιβλιοκρισίες	429



ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ :

Γ. Μπρουζιώτης — Γ. Κατσαρός
Κωλέττη 4, 106 81
Τηλ. 360.38.20, ΑΘΗΝΑ

ΠΡΟΚΛΗΣΙΣ

Ἡ «Ἡπειρωτικὴ Ἐταιρεία» ὀργανώνει τὴν 18ην Δεκεμβρίου 1985, ἡμέρα Τετάρτη καὶ ὥρα 7.30' μ.μ. στὴ μεγάλη αἴθουσα τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας, Ἐλευθ. Βενιζέλου 22 — Ὀμήρου, τὴν πρώτη κατὰ σειράν πνευματικὴ ἐκδήλωση τῆς περιόδου 1985—1986.

Κατ' αὐτὴν, μετὰ ἀπὸ εἰσήγηση τοῦ Προέδρου θὰ μιλήσει ὁ κ. Παναγιώτης Φ. Χριστόπουλος, δ. Φιλολογίας μὲ θέμα :

Ἡ Μοσχόπολη τῆς Β. Ἡπείρου. Ἐνα στοχαστικὸ ὁδοιπορικόν.

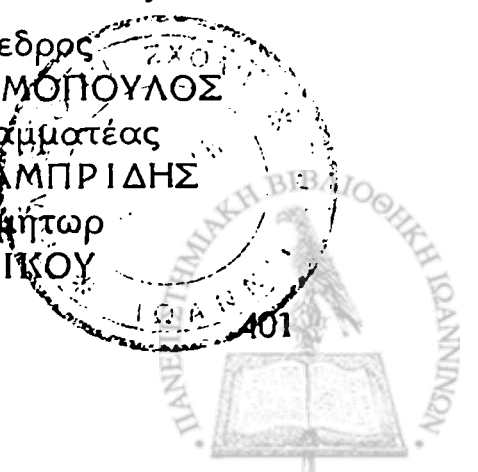
Μὲ προβολὴ ἐγχρώμων διαφανειῶν, που δίνουν τὴ σημερινὴ κατάσταση, ὅπως τὴν εἶδε ὁ ὁμιλητής.

Παρακαλοῦμε νὰ εὐαρεστηθῇτε νὰ τιμήσετε τὴν Ἡπειρωτικὴ ἐκδήλωση μὲ τὴν παρουσία σας.

Ὁ Πρόεδρος
ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ Γεν. Γραμματέας
ΣΤΑΘ. Δ. ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ

Ὁ Κοσμητὼρ
ΕΥΘ. ΝΙΚΟΥ





Ἀγλαΐας Παπᾶ. Κατίνα Παπᾶ, λογοτέχνης.

Παναγιώτης Χριστόπουλος

Γεννήθηκε στη Ναύπακτο τὸ 1930.

Μετά τὰ ἐγκύκλια μαθήματα στὴ γενέ-
τειρά του, σπούδασε στὸ Ἐμπορικὸ Τμή-
μα τοῦ Κολλεγίου Ἀθηνῶν με ὑποτροφία
τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν τῶν ΗΠΑ,
στὴν Ἀνωτάτη Σχολὴ Οἰκονομικῶν καὶ
Ἐμπορικῶν Ἐπιστημῶν καὶ στὴ Φιλοσο-
φικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν,
τῆς ὁποίας ἀνακηρύχθηκε διδάκτωρ. Ἐ-
λαβε μέρος σὲ σεμινάρια Βιβλιοθηκονομί-
ας, σπούδασε βυζαντινὴ μουσικὴ καὶ πα-
ρακολούθησε τὰ μαθήματα ἀρκετῶν μορ-
φωτικῶν κύκλων ἐλευθέρων σπουδῶν ποι-
κίλης κατευθύνσεως, στὴν Ἑλλάδα καὶ
στὸ Ἐξωτερικόν.

Στέλεχος ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν
ἐπιχειρήσεων καὶ ὀργανισμῶν ἀπὸ τὸ
1948, Διευθυντὴς Οἰκονομικῶν Ὑπηρε-
σιῶν Α.Ε. καὶ CERTIFIED PUBLIC
ACCOUNTANT - AUDITOR διεθνoῦς
ὀργανισμοῦ ἔρχωτῶν λογιστῶν μέχρι τὸ
1964, ὅποτε κατέλαβε θέση βιβλιοθηκα-
ρίου στὴ Βιβλιοθήκη τῆς Βουλῆς. Ἀπολύ-
θηκε ἀπὸ τὴ Δικτατορία καὶ στερήθηκε
τὸ διαβατήριό του, ἀλλὰ ἐπανῆλθε μετὰ
τὴ Μεταπολίτευση καὶ ἀνέλαβε τὴ Διεύ-
θυνση τῆς Παλιᾶς Βιβλιοθήκης τῆς Βου-
λῆς. Σήμερα διευθύνει τὴ Μονάδα Μικρο-



φωτογραφήσεως τῆς Βουλῆς, ποὺ δημιουρ-
γήθηκε με εἰσήγησή του.

Γενικὸς Γραμματεὺς τῆς Ἑταιρείας Στε-
ρεοελλαδικῶν Μελετῶν, τῆς Βιβλιογραφι-
κῆς Ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἑ-
νώσεως Ἐπιστημονικῶν Ἑταιρειῶν Ἑλ-
λάδος, μέλος τοῦ Ὁμίλου Μελέτης τοῦ
Ἑλληνικοῦ Διαφωτισμοῦ, ἐταῖρος τῆς Ἀρ-
χαιολογικῆς Ἑταιρείας, τῆς Ἑταιρείας
Βυζαντινῶν Σπουδῶν, τῆς Ἑταιρείας Ἑλ-
λῶν Φιλολόγων, τῆς Ἑταιρείας Ἱστο-
ρικῶν Σπουδῶν ἐπὶ τοῦ Νεωτέρου Ἑλλη-
νισμοῦ, τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς
Ἑταιρείας, τῆς Ἑταιρείας Εὐδοϊκῶν Σπου-
δῶν, τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπιτροπῆς Σπουδῶν
Ν.Α. Εὐρώπης, τοῦ INSTITUT DE RE-
CHERCHE ET D' HISTOIRE DES TE-
XTES τοῦ Παρισιοῦ κ.ἄ. ἐπιστημονικῶν
ὀργανισμῶν.

Ἐλαβε μέρος καὶ ἀνεκρίνωσε ἐργασίες

του σέ πλείστα ὅσα τοπικά καὶ διεθνή ἐπιστημονικά συνέδρια στήν Ἑλλάδα καὶ στὸ Ἐξωτερικό. Ἀπὸ τὸ 1966 καὶ ἐξῆς, ἔδωσε πολυάριθμες διαλέξεις στὸ Κέντρο καὶ στήν ἐπαρχία, συνεργάσθηκε μὲ ὁμιλίες καὶ συνθετικώτερες ἐκπομπές στήν ΕΡΤ, δίδαξε σὲ σεμινάρια μετεκπαίδευσως τοῦ προσωπικοῦ τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς καὶ ἀπὸ τὸ 1972 διορίσθηκε καθηγητῆς τῆς Βιβλιογραφίας στὴ Σχολὴ Βιβλιοθηκονομίας.

Διεξήγαγε μακροχρόνιες ἐρευνητικὲς ἐργασίες ἰδίως στὴ Ρώμη, στὸ Παρίσι, τὸ Λονδίνο, τὴ Βενετία, τὴν Ἱερουσαλήμ, τὸ Σινᾶ, τὴν Κωνσταντινούπολη, τὴ Βοστώνη καὶ τὴν Οὐάσινγκτον D.C., ἀλλὰ καὶ σὲ ὑσπρόσιστα μοναστήρια τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου, ἐνίοτε ἐπὶ κεφαλῆς εἰδικῶν πανεπιστημιακῶν ἀποστολῶν. Τὸν Ἰούνιο τοῦ 1981 ὀργάνωσε τὴ «Συνάντηση Προυσοῦ», τοπικὸ ἐπιστημονικὸ συνέδριο μελέτης τῆς Αἰτωλοακαρνανίας καὶ Εὐρυτανίας, στὸ ὁποῖο ἔγιναν 81 ἐπιστημονικὲς ἀνακοινώσεις ἐκ μέρους κορυφαίων Ἑλλήνων καὶ ξένων ἐπιστημόνων. Τὸν Μάιο 1982 ἐκπροσώπησε τὴν Ἑλλάδα στὴν Ὁμάδα Ἐργασίας τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητας γιὰ τὴν Ἐνημέρωση τῶν Βουλευτῶν τῶν Ἑθνικῶν Κοινοβουλίων ἐπὶ Κοινοτικῶν Θεμάτων, ποὺ συνήλθε στὶς Βρυξέλλες.

Τὸν Ἀπρίλιο 1984, ὡς προσκεκλημένος τῆς Κυβερνήσεως τῆς Δ. Γερμανίας, πραγματοποίησε ταξίδι ἐνημερώσεως σὲ πρότυπες βιβλιοθηκῆς, κέντρα τεκμηριώσεως, σχολές βιβλιοθηκονομίας καὶ κέντρα ἡλεκτρονικῶν ὑπολογιστῶν τῆς χώρας αὐτῆς. Τὸν Σεπτέμβριο 1984 πραγματοποίησε ἐρευνητικὸ ταξίδι στὴν Ἀλβανία, ἔπου μετὰξὺ ἄλλων ἐνετόπισε τὸ μοναστήρι καὶ τὰ τίμια λείψανα τοῦ Κοσμά

τοῦ Αἰτωλοῦ. Τὸν Νοέμβριο τοῦ ἴδιου ἔτους ἐπανήλθε στὸ μοναστήρι αὐτὸ μὲ ἐντολὴ τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν γιὰ αὐτοψία καὶ πραγματογνωμοσύνη ἐπὶ τῶν λειψάνων τοῦ ἁγίου.

Διευθυντῆς τοῦ περιοδικοῦ «Ἐπετηρὶς Ἑταιρείας Στρεσοελλαδικῶν Μελετῶν» (6 τόμοι), καὶ τῶν σειρῶν «Κείμενα καὶ Μελέται» (4 τόμοι), «Ἀρχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας τῶν Νεωτέρων Χρόνων» (4 τόμοι) καὶ «Ἐκδόσεις τῆς Ι. Μονῆς τοῦ Θεοβαδίστου Ὁροῦ Σινᾶ (7 τόμοι).

Δημοσίευσε τὰ βιβλία: «Ἡ Βιβλιοθήκη τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων» (1970), «Τὸ Κτηματολόγιο τῆς μονῆς Προυσοῦ Εὐρυτανίας» (1970), «Ἡ ζωὴ καὶ τὸ ἔργον τοῦ Νικολάου Σπηλιάδου, Γραμματέως τῆς Ἐπικρατείας ἐπὶ Καποδιστρίου» (1971), «Νικολάου Σπηλιάδου, Ἀπομνημονεύματα διὰ τὰ χρησιμεύσωσιν εἰς τὴν Νέαν Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν 1821—1843» (Τόμοι 4, 1971—1975), «Τὸ βιβλίο ἡ Ἀλήθεια Κριτῆς καὶ ἡ τυχοδιωκτικὴ δράση τοῦ συγγραφέα τοῦ ILEANDRO IOMBARDI στὸν Ἑλληνικὸν ἄνθρωπον» (1984) καὶ περισσότερες ἀπὸ 150 ἀκόμια μελέτες σὲ ἐπιστημονικὰ περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδες.

Τιμές: Χρυσὸν μετάλλιον μετὰ διπλώματος τοῦ Ἑλληνορθοδόξου Πατριρχείου Ἱεροσολύμων (1968), Χρυσὸν μετάλλιον μετὰ διπλώματος τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος (1971), ἐπίτιμον μέλος τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἰνστιτούτου Φρουρίων καὶ Πύργων (1969) κ.ἄ.

Ξένες γλώσσες: Ἀγγλικά, Ἰταλικά.

Διεύθυνση: Πλαταιῶν 15, 15235 Βριλήσια. Τηλ. Γραφ.: 8818.215 — 8812.068. Οἰκίας: 6820.959.



Πολεμικό Ἡμερολόγιο τοῦ 1940-41

(Κοθημερινὴ ἐξιστόρηση μιᾶς ζωῆς ποῦ πέρασε μὲ κίνδυνο)

ΤΟΥ ΣΠΥΡΟΥ Θ. ΧΡΗΣΤΙΔΗ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ τοῦ προηγούμενου)

Πραγματικά, μὲ δυσκολία ἀνάμεσα ἀπὸ τὸ πυκνὸ δάσος, ἀκολουθήσαμε τὸ δρομολόγιο, ποῦ συμφωνήσαμε. Μόλις θγήκαμε σὲ ξάγναντο μέρος, αὐτὸς προπορεύτηκε στὴν ἐκκλησία τοῦ χωριοῦ, γιὰ νὰ τάξει ἐκεῖ τὸ ἓνα πολυθόλο μὲ τὸν στρατιώτη Βάσιο, ποῦ ἀγωνιζόταν ἀκόμα νὰ θγεῖ ἀπὸ τὸν λόγγο.

Ἐγὼ παράμεινα στὴν παρυφὴ καὶ μαζί μὲ τοὺς στρατιῶτες Τσοπὸκη Ἰωάννη, Κωσταγγέλη καὶ 1-2 ἄλλους θάζαμε συνεχῶς πρὸς τὸ «Εἰκόνισμα» γιὰ νὰ μὴ προσπεράσουν οἱ ἱταλοί. Ὑστερα ἓνας - ἓνας κατεθήκαμε πρὸς τὴν ἐκκλησία.

Φθάνοντας σὲ μέρος, ποῦ δὲν φαινόμαστε πιά ἀπὸ τὸν ἐχθρό, θρήκαμε λίγα μεταγωγικά ἐκεῖ καὶ τὰ μπαούλα μὲ μερικά ἄλλα πράγματα σ' ἓνα χαμόσπιστο ξεφορτωμένα κι ἐπιτηρούμενα ἀπὸ τὸν ἡμιονηγὸ δέκανέα Ζῆκο Λεωνίδα, διδάσκαλο Ἀσπροκκλησιοῦ, καταγόμενο ἀπὸ τὴν Πόβλα, ὁ ὁποῖος ἀνέμενε διαταγὲς τί νὰ κάνει.

Ὁ λοχαγὸς εἶχε προσπεράσει. Προχωρήσαμε κι ἐμεῖς πρὸς τὴν

ἐκκλησία καὶ φωνάξαμε. Δὲν ἦταν ἐκεῖ.

Σὲ λίγο τὸν βλέπομε ἀπέναντι ἀπὸ τὴν χαράδρα σὲ κάτι χωραφιὲς μαζί μὲ ἄλλους. Τότε κατεθήκαμε κι ἐμεῖς γρήγορα, μὴ τυχὸν ἀποκοπούμε. Στὸ βάθος τῆς χαράδρας θρήκα πολλοὺς κρυμμένους Ποβλιῶτες. Μὲ τοὺς πρώτους πυροβολισμοὺς, οἱ γυναῖκες τοὺς φορτώθηκαν ὅσα πολύτιμα πράγματα καὶ εἶδη ρουχισμοῦ μπορούσαν καὶ μὲ κλάματα καὶ τρομάρα εἶχαν φύγει ἀπὸ τὸ χωριό.

Πολλοὶ ἄνδρες, μὴ πιστεύοντας ὅτι ὁ ἐχθρὸς θὰ εἰσβάλει στὸ ἔδαφός τους, εἶχαν προσωρινὰ καταφύγει σ' αὐτὴ τὴν χαράδρα. Μερικοί, καθὼς περνοῦσα, μοῦ παραπονιόταν ἀπεγνωσμένα: «γιατί φεύγετε, ποῦ μᾶς ἀφήνετε;». Τί νὰ τοὺς ἔλεγα;

Φθάσαμε ἐπὶ τέλους «μὲ τὴν ψυχὴ στὰ δόντια» τὸν λοχαγὸ μας. Μαζί μ' αὐτόν, λίγοι στρατιῶτες, ποῦ μαζευτήκαμε, προχωρήσαμε γιὰ νὰ καταλάβουμε τὸν αὐχένα καὶ ἀποφύγουμε ὀριστικὰ ἀπ' ἐκεῖ τὴν κύκλωση τοῦ λόχου καὶ σὲ ἔ-

σχατη ανάγκη νὰ τὸν βοηθήσουμε.

Ὁ στρατιώτης μὲ τὸ πολυθόλο ἀργοῦσε ἀκόμα, δὲν μποροῦσε νὰ μᾶς προφθάσει. Ἡ μάχη στὸ μεταξὺ συνεχιζόταν σφοδρῇ στὶς δυὸ διμοιρίες.

Σὲ μιὰ στιγμή κάθε πυροβολισμὸς σταμάτησε. Ἀκοῦμε ἓναν ἀλλοπαλαγμὸ ἐχθρικό καὶ βλέπομε στὴν κορυφὴ τοῦ ὑψώματος, ποὺ ὑπερασπίζαμε μέχρι πρὶν ἀπὸ λίγη ὥρα, μυρμήγκι τὸν ἐχθρὸ μαζεμένο. Ντουφεκιὰ πιά καμμιὰ...

— Πᾶνε τὰ παιδιά, λέει ὁ λοχαγός. Πιάστηκαν ὅλα αἰχμάλωτα.

Κοίταξα κείνη τὴν κορυφὴ καὶ ἀκούγοντας τὴ στιγμή αὐτὴ τρεῖς πυροβολισμούς, μοῦ λέει πάλι : «βλέπω στρατιῶτες δικούς μας. Τοὺς θάζουν τώρα στὴ γραμμὴ καὶ τοὺς ντουφεκίζουν».

Μάτωσε ἡ καρδιά μου. Εἶδα τὸν λοχαγὸ νὰ τὸν πιάνει ρίγος ὀλόκληρος ἔτρεμε ὄχι ἀπὸ δειλία ἢ πανικό, ἀλλὰ ἀπὸ συγκλονισμό καὶ συγκίνηση, μὲ τὸ χιτῶνιο σχισμένο καὶ χωρὶς χλαίνη.

— Δὲν πιστεύω, τοῦ λέω, νὰ σβήσει ἔτσι ἡ Ἑλλάδα μας. Ὁ Θεὸς εἶναι μεγάλος.

— Κρυώνω, μοῦ λέει, ἀφοῦ συνῆλθε.

Ἦταν καταμουσκεμένος ἀπὸ τὴν πρωῒνὴ ψιλὴ βροχὴ κι ὅπὸ τὰ βρεγμένα κλαριά τοῦ λόγγου, ποὺ περάσαμε.

Ἀξαφνα βλέπομε πέρα στὸ δρόμο νὰ ἔρχονται μερικοὶ δικοὶ μας. Χαρήκαμε ὅλοι. Τοὺς φωνάξαμε δισταχτικά ποιοὶ εἶναι, ἀναγνωρισθήκαμε, ἦρθαν. Μᾶς πληροφόρησαν

ὅτι ὁ ἀνθυπασπιστὴς Ζωνουδάκης, ἀφοῦ ἔστειλε τοὺς περισσότερους ἀνδρες τοῦ πίσω, ἀπαγκιστρώθηκε τελευταῖος κι ἔρχεται. Σὲ λίγο φάνηκε κι ὁ Ζωνουδάκης κι ὁ Σουρβίνος. Συγκεντρωθῆκανε λίγοι - λίγοι κι ἄλλοι.

Ἐμεῖς, ποὺ εἴχαμε φθάσει πρώτοι, εἴμαστε ἀκροβολισμένοι στὸν αὐχένα καὶ περιμέναμε.

Μετὰ ἀπὸ τὴν πρώτη συνεννόηση καὶ σύσκεψη, ἀποφασίστηκε νὰ φύγουμε, ὅσο εἶναι καιρός, γιατί ὑπῆρχε ὁ ἐνδοιασμός, μήπως ὁ ἐχθρὸς προχώρησε πρὸς τὸ χωριὸ Κεραμίτσα καὶ μᾶς κυκλώσει ἀπὸ πίσω.

Ἦταν ἡ ὥρα 1.30' τότε. Ἡ μάχη εἶχε λήξει μετὰ 7 1)2 ὥρες. Πήραμε τὸ δρόμο, χωρὶς νὰ ξέρουμε τὰ κατατόπια ἀκριβῶς. Ἀπὸ πρόχειρο στὸ δρόμο προσκλητήριο ἔλειπαν πολλοὶ ἀκόμα, δὲν γνωρίζαμε δὲ τίποτε καὶ γιὰ τὴν τύχη τῶν ἀνδρῶν τῶν φυλακίων «Χορμούλη», «Λεοντοκανάκη» καὶ «Ζυγομαλᾶ».

Βαδίζοντας, λέγαμε ὁ ἓνας στὸν ἄλλο τίς ἐντυπώσεις καὶ κρίσεις μας. Ὅλοι γενικὰ εἶδαμε ὅτι αὐτοί, ποὺ μᾶς ἐπιτέθηκαν, ἦταν ἀσπροσκούφηδες. Φαίνεται ὅτι μεταχειρίστηκαν στὴν ἐπίθεση ἀντάρτες ἀπὸ τὰ ἀνταρτικά σώματα, ποὺ εἶχαν καταρτίσει. Στὴ διμοιρία Ζωνουδάκη γύρω ἀπὸ τὸν αὐχένα στὸ ὕψωμα, ποὺ ἀνέφερα στὰ προηγούμενα, διαδραματίστηκαν τὰ ἀκόλουθα:

Ὁ δεκανέας Μαγκκλάρας Σπύρος, ἀπὸ τὸ Ἀσπροκκλήσι Φιλιατῶν μὲ 5—6 ἀνδρες διατάχθηκε ἀπὸ τὸν



Ζωνουδάκη νὰ καταλάβει τὸν αὐχένα στὸ «Εἰκόνισμα» γιατί ἔγινε ἀντιληπτὸ ὅτι ἱταλοὶ ἕνας - ἕνας περνοῦσαν ἀπὸ διαβάσεις ἀνάμεσα ἀπὸ θάμνους πρὸς τὸ ἄκρο ἀριστερό. Μόλις ἔφθασε ἐκεῖ ἀνύποπτος ὁ δεκανέας, βρέθηκε πρὸ ἐχθρικῆς πολυάριθμης ὁμάδος. Τοῦ πέταξαν χειροβομβίδες, οἱ ὁποῖες ὅμως κύλησαν στὴν κατηφορίᾳ κι ἔσκασαν πιὸ κάτω ἀρκετὰ μακριά. Τότε δὲν χάνει κι αὐτὸς τὸ θάρρος του, γυρίζει κι ἀρπάζει τὸ ὄπλοπολυβόλο ἄλλου στρατιώτη κι ὀρθὸς τοὺς θέρισε κυριολεκτικά. Ὁ Ζωνουδάκης ὀπισθοχώρησε, ἀφοῦ ἔρριξε καὶ τὶς τελευταῖες χειροβομβίδες.

Ἄλλος πάλι στρατιώτης, ὁ Κωστής Ἐλευθέριος, ἀπὸ τὸ Ξέχωρο Φιλιατῶν, βρέθηκε στὸ οἶκημα τοῦ φυλακίου στὸ τηλέφωνο, ὅταν ἔφθασαν ἐκεῖ οἱ ἱταλοὶ, οἱ ὁποῖοι, ἀφοῦ σκότωσαν μὲ ξιφολόγχη ἕνα μαῦρο σκυλί μας, τελευταῖο ὑπερασπιστὴ τοῦ φυλακίου, ὥρμησαν στὸ φοῦρνο νὰ πάρουν τὴν κουραμάνᾳ πού μόλις εἶχε ψηθεῖ καὶ δὲν εἶχαν προφθάσει νὰ μοιραθοῦν οἱ ἄνδρες μας.

Βγαίνοντας ὁ Κωστής, πέφτει ἀπάνω τους, ρίχνει χειροβομβίδα, ξαπλώνει μερικούς, σουβλίζει ἕναν μὲ τὴ λόγχη, ἀνοίγει σὸν ἀστραπὴ δίοδο καὶ τὸ σκάει μὲ τὰ πόδια, ἐνῶ πίσω του οἱ σφαῖρες ἔπεφταν βροχή. Δὲν φθάνει εὐτό, στὸ δρόμο βρίσκει παρατημένο τὸ ἄλογο τοῦ λοχαγοῦ κι εἶχε τὴν ψυχραιμία νὰ σταθεῖ νὰ τὸ καθαλλικέψει καὶ νὰ καλπάσει στὴ μέση τοῦ χωριοῦ καὶ νὰ διασωθεῖ «ὡς ἐκ θαύματος».

Κι ἄλλοι ἐπίσης ἐπέδειξαν στὸ πρῶτο μάλιστα αὐτὸ θάπτισμα πυρὸς θάρρος καὶ ψυχραιμία.

Βαδίζοντας ὅλοι μας φθάσαμε κάτω ἀπὸ τὰ χωριὰ Λειὰ καὶ Βαβούρι. Ἐκεῖ κάπου περίπου συναντηθήκαμε μὲ τὰ παιδιὰ τῶν φυλακίων «Λεοντοκανάκη» καὶ «Ζυγομαλᾶ», πού εἶχαν συμπτυχθεῖ, χωρὶς εὐτυχῶς νὰ ὑποστοῦν ἐπίθεση.

Πιὸ παρακάτω, καθὼς βαδίζαμε, δεχθήκαμε τὴν πρώτη ἐπίσκεψη ἐχθρικῶν ἀεροπλάνων, πού πέρασαν ἀρκετὰ ψηλὰ ἐπάνω μας, ἐνῶ ἐμεῖς κρυφθήκαμε σὲ κάτι πλατάνια. Ὅπως μάθαμε, αὐτὰ εἶχαν βομβαρδίσει τὰ Γιάννινα.

Προχωρώντας νηστικοὶ καὶ τσακισμένοι, περάσαμε ἀπὸ ποταμάκια καὶ λάκκους μέσα στὰ νερά. Εἶχε νυχτώσει πιά καὶ παρακινούσαμε ὁ ἕνας τὸν ἄλλο νὰ μὴ μείνουμε βραδυποροῦντες.

Μόλις φθάσαμε στὸ χωριὸ Κωστάνᾳ, ἐκεῖ κάπου χάσαμε τὸν λοχαγό. Ὅπως ἀργότερα, πού συναντηθήκαμε στὴ Βουρσίνα, μᾶς εἶπε, αὐτὸς ἀκολούθησε τὸν δρόμο ἀπὸ τὴν Κεραμίτσα μαζί μὲ τὸν γιατρὸ Φίλιο Ἀχιλλέα, πού εἶχε στραμπουλήσει τὸ πόδι του στὴν Πόθλα καὶ πήγαινε τώρα καθάλλᾳ. Ἔτσι μείναμε μὲ τὸν Σουρβῖνο καὶ τὸν Ζωνουδάκη ὡς ἀξιωματικούς.

Τὴν νύχτα, ἄρχισε νὰ βρέχει, τὸ σκοτάδι πυκνὸ, ὁ δρόμος μονοπάτι μόνον κι ὅλο ἀνάμεσα στὰ ποτάμια. Πέρασαμε κατὰ τὰ μεσάνυχτα περίπου κοντὰ στὸ χωριὸ Λύκου στὰ «Τσουκάτικα», πήγαμε καὶ ζητήσαμε νερὸ νὰ βρέξουμε τὴ γλῶσ-



σα καὶ καμμιὰ ψίχα ξερὴ μπομπό-
τα. Ποιὸς νὰ πρωτοπάρει;

Μὲ ὁδηγὸ κάποιον ἀπ' ἐκεῖ, ἀφή-
νοντας φοβισμένους καὶ σὲ ἄγνοια
τῶν ὁσων συνέβησαν τοὺς κατοί-
κους, περάσαμε ἀπὸ λάσπες, νερά,
βούρκους καὶ πλησιάζαμε πιά στὸ
γεφύρι τῆς Μπράνιας. Ἐκεῖ συναν-
τηθήκαμε μὲ μιὰ ἴλη ἱππικοῦ, ποὺ
ἦλθαινε ἀπὸ τὴ Λευτοκαριὰ γιὰ ἀ-
ναγνώριση στὸ Γαρδίκι.

Μᾶς σταματᾷ ὁ ἱλαρχος καί,
χωρὶς νὰ νοιώσει τὴν κατάστασή
μας, ἀρχισε νὰ φωνάζει στοὺς ἀξι-
ωματικούς μας : «ἐγκαταλείψατε
τὸν λοχαγὸ σας, εἰσθε δειλοί, προ-
δότες» κλπ.

Ἐκεῖνοι πάλι, ἀποκαμωμένοι ὅ-
πως ἦταν, δὲν θρῆκαν τὸ ψυχικὸ
σθένος νὰ διαμαρτυρηθοῦν καὶ νὰ
τοῦ ἐκθέσουν τὸ τί συνέβη, ὅτι δη-
λαδὴ ὅλος ὁ λόχος πρὸ τῆς ὑπερ-
τέρας δύναμης τοῦ ἐχθροῦ ὑποχώ-
ρησε μετὰ σκληρὸν ἀγώνα κι ὅχι
μόνο ἐμεῖς.

Τελικά, κάνοντας χρῆση τοῦ θα-
θμοῦ του, μᾶς γύρισε πίσω γιὰ τὸ
Γαρδίκι. Ἀπελπισμένοι πιά γιὰ τὴν
ἀντοχή μας, σέρναμε τὰ κατακου-
ρασμένα μέλη μας βορειά, σὰν οἱ
κατάδικοι τὶς ἀλυσσίδες, στὰ κου-
τουροῦ καὶ κρατούμενοι ὁ καθένας
ἀπὸ τὸν μπροστινὸ του, ὥσπου φθά-
σαμε στὸ Γαρδίκι.

Ἐκεῖ πιά ἀπαθέστατα, σὰν νὰ μὴ
συνέβη τίποτε, ὁ ἱλαρχος μᾶς λέει :
«εἰσθε ἐλεύθεροι, δὲν σᾶς χρειάζο-
μαι πιά». Ἦταν ὥσπου νὰ κάνει τὴ
δουλειὰ του!

Γυρίζομε πάλι ξεθεωμένοι τὸν ἴ-
διο δρόμο, χωρὶς νὰ σταθοῦμε που-

θενά, φθάσαμε κατὰ τὰ ξημερώμα-
τα στὴ Λευτοκαριὰ καὶ πρὶν ἀπὸ τὸ
γεφύρι τῆς Βουρσίνας συναντήσαμε
τὸν λοχαγὸ μας καὶ τοὺς ἡμιονη-
γοὺς τοῦ λόχου καὶ διεπεραιωθή-
καμε στὴ Βουρσίνα.

ΚΑΙ ΛΙΓΗ ΚΡΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗ ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΠΟΒΛΑΣ

Ὅπως ἔγινε φανερό, στὴ μάχη
τῆς Πόβλας, τὰ ἐπιτεύγματα ὀφεί-
λονται στὴν ἀτομικὴ πρωτοβουλία,
τὴν μαχητικότητα κι ἀγωνιστικό-
τητα τοῦ ἑλληνα στρατιώτη καὶ μό-
νον, ποὺ ἔχει τὴν ἱκανότητα νὰ θρί-
σκει λύση καὶ διέξοδο στὴν δύσκο-
λη καὶ κρίσιμη στιγμή.

Πολλὰ εἶναι τὰ λάθη καὶ οἱ πα-
ραλείψεις, ποὺ θὰ μπορούσαν ν' ἀ-
ναφερθοῦν καὶ πρῶτα ἀπὸ ὅλα ἡ
ἐλλειψη ὀργάνωσης τοῦ ἐδάφους
γιὰ ἄμυνα καὶ τὰ λίγα μέσα πυρός.

Ἐκτὸς ἀπὸ μερικὰ ὀρύγματα,
ποὺ κατὰ θέσεις εἶχαν ἀνοιχθεῖ, οὔ-
τε χαρακώματα εἶχαν γίνεи, οὔτε
ἀποψιλώσεις τῶν πυκνῶν θάμνων
καὶ διανοίξεις δρόμων ἐπικοινωνί-
ας μεταξὺ τῶν διμοιριῶν, οὔτε ἀ-
σκήσεις τοῦ κάθε τμήματος γιὰ τὴν
κατάληψη τῆς κατάλληλης θέσης
εἶχαν προηγηθεῖ.

Ἀποτέλεσμα τοῦ τελευταίου αὐ-
τοῦ ἦταν νὰ μὴ καταλάβει εὐθὺς
ἐξ ἀρχῆς ἀνάλογη δύναμη καὶ ὑ-
περασπίσει τὸν αὐχένα στὸ «Εἰκό-
νισμα» καὶ παρ' ὀλίγον νὰ αἰχμα-
λωτισθοῦν οἱ ἄνδρες τῆς ἑδρας τοῦ
λόχου.

Ἄλλο λάθος ἦταν ὅτι δὲν εἶχαν
(ΣΥΝΕΧΕΙΑ στὴ σελίδα 412).



Μνήμες του '40

ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΗ Ν. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ του προηγούμενου)

Ἡ νύχτα προχωροῦσε μὲ θήματα γοργὰ καὶ ἡ κοιμισμένη πολιτεία ζοῦσε τὶς τελευταῖες εἰρηνικὲς στιγμές της. Ἦταν μοιραῖο νὰ κοιμηθεῖ μὲ τὸ νανούρισμα τῆς θροχῆς καὶ νὰ ξυπνήσει μὲ τὰ οὐρλιαχτὰ τῶν σειρήνων...

Πρὶν ἀκόμα ξημερώσει ὅλα εἶχαν ἐτοιμαστεῖ. Δὲν περιμέναμε παρὰ τ' αὐτοκίνητα ποὺ θὰ μᾶς μετέφεραν στὸ σταθμὸ διοικήσεως. Οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ ἐπιτελείου ἀντιμετώπιζαν τὴν κατάσταση μὲ ψυχραιμία ἀπόλυτη. Καμιὰ νευρικότητα, καμιὰ ἐκδήλωση ποὺ νὰ δείχνει πῶς στὴν ἀναμέτρησή μας μὲ μιὰ αὐτοκρατορία, ἴσως νὰ μὴν εἴμαστε οἱ νικητές. Ἀντίθετα, ἀπὸ τὶς πρῶτες κιόλας στιγμές, ἄρχισαν τὰ εἰρωνικά σχόλια γιὰ τὸν ἀντίπαλο. Ἦταν ἡ ἐκδικητικὴ ἀντίδραση γιὰ τὴ συνεχὴ ἀγωνία τῶν τελευταίων μηνῶν. Ἦταν ἡ ἀπολύτρωση ἀπὸ τὸ θραχνὰ ποὺ μᾶς πίεζε τὰ στήθη καὶ ποὺ τώρα εἴμαστε ἐλεύθεροι νὰ τὸν πολεμήσουμε.

Ὑποψίες φωτὸς κάνουν πιά αἰσθητὴ τὴν παρουσία τῆς καινούριας μέρας. Ἡ θροχὴ κουράστηκε νὰ πέφτει. Ἡ ἔρημη πλατεῖα, πλυμένη ἀπὸ τὴ νεροποντὴ, ἄρχισε νὰ κα-

θρεφτίζει τὶς ἀνησυχίες τῶν ἀνθρώπων ποὺ συγκεντρώνονταν μπροστὰ στὸ στρατηγεῖο. Ἕνας - ἕνας - στὴν ἀρχή, περισσότεροι ἀργότερα, ὁμάδες στὸ τέλος, ὅταν ξημέρωσε καλὰ. Ἔρχονταν μὲ τὴν καρδιὰ γεμάτη πίστη, ξεσηκωμένοι ἀπὸ δύναμη ἄγνωστη. Στὸ πάμφωτο μέγαρο τοῦ στρατηγείου συγκεντρωναν τώρα τὶς ἐλπίδες τους. Αὐτὸ γινόταν ὁ συνδετικὸς κρίκος τῆς πίστες τους μὲ τὸ «παρῶν» ποὺ ἔδιναν στὸ μέτωπο τὰ παιδιὰ τους στὸ ἐθνικὸ προσκλητήριο. Γέμιζε ἡ πλατεῖα ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη. Ἀσφυκτιοῦσε ὁ χώρος ἀπὸ τὸ πλῆθος. Καὶ τὸ πλῆθος αὐτὸ δὲν ἦταν λαὸς ποὺ ἀγωνιοῦσε γιὰ τὴν τύχη του, δὲν ἦταν μάζα, ὀδηγημένη ἐκεῖ ἀπὸ τὸ ἔνστικτο τοῦ φόβου. Ἦταν, ἄνθρωποι ἐλεύθεροι, ποὺ παραληροῦσαν ἀπὸ ἐνθουσιασμό, ποὺ ἔφτανε τὰ ὅρια τοῦ παρατόλμου.

Δὲν εἶναι μικρὸ πράγμα ν᾿χει ἀρχίσει ὁ πόλεμος, ν᾿ ἠχοῦν οἱ σειρήνες, νὰ βομβαρδίζονται καὶ καταστρέφονται πόλεις καὶ σὺ νὰ στέκεσαι, στόχος περίφημος γιὰ τὸν ἐχθρό, κολλημένος στὸ διπλανό σου, ὀρθός, ἀπροστάτευτος, γιὰ νὰ προσθέσεις καὶ τὴ δική σου φωνή



στην πολεμική λαχρή που συντάραζε την ατμόσφαιρα.

Δύσκολα θα το ξεχάσουν, όσοι το έζησαν. Οί στρατιώτες να τραγουδούν, τα μεγάφωνα να μεταδίνουν τα μηνύματα της κυβέρνησης, «νύν υπέρ πάντων αγών» κι ο κόσμος να ζητωκραυγάζει και να παραληρεί...

Ο αξιωματικός αεροπόρος που ήταν αποσπασμένος στο Στρατηγείο, βλέποντας την ανθρωποθάλασσα να ζητάει κάτι για να έναποθέσει εκεί τους παλμούς της πατριωτικής της δόνησης, δεν κρατήθηκε. Άνέβηκε σ' ένα μικρό — εκπαιδευτικό θάταν — αεροπλάνο και πέταξε πάνω από την πλατεία. Αυτό που έγινε τότε δεν περιγράφεται, μόνο το ζει ο άνθρωπος. Ένα αεροπλανάκι, παιγνίδι μπροστά στα μεγαθήρια του έχθρου, συμβόλισε καλλίτερα από κάθε τι το νόημα της αντίστασης...

Ένα - ένα τ' αυτοκίνητα που μετέφεραν το Στρατηγείο αναχωρούν για τον προορισμό τους. «Σταθμός διοικήσεως» είχε οριστεί ή «Βρύση πασιᾶ». Τοποθεσία ακατάλληλη για το σκοπό αυτό (ήταν γνωστή στον έχθρο, όπως μάθαμε αργότερα). Την άλλη μέρα τα Ιταλικά αεροπλάνα την όργωσαν με τις όβιδες τους. Εύτυχως που τα μεσάνυχτα της ίδιας μέρας δόθηκε διαταγή να μετακινηθούμε στην Πετσάλη κι έτσι αποφύγαμε τη συμφορά.

Η μέρα πέρασε περισσότερο με την απασχόληση της εγκατάστασης. Οί σκηνές στήθηκαν πάνω στο βρεγμένο χώμα, ανάμεσα σε δέν-

τρα για φυσικό καμουφλάζ. Τα γραφεία οργανώθηκαν με τρόπο που να εξυπηρετούνται όσο το δυνατό καλλίτερα, ή λειτουργία της πολεμικής μηχανής άρχισε στη στιγμή. Από τα νέα που έρχονταν από το μέτωπο, καταλαβαίναμε πως ή κατάσταση ήταν σοβαρή. Καμμιά άνησυχία όμως δεν έκδηλώθηκε. Σ' αυτό συνέτεινε κατά ένα τρόπο και το ότι βρισκόμαστε στα μετόπισθεν και νιώθαμε πιο ασφαλείς, ακόμα δεν είχαμε ζυμωθεί με τον πόλεμο, τον ολοκληρωτικό πόλεμο, που καταργεί πρώτες γραμμές και μετόπισθεν και ρίχνει στο φλογερό καμίνι του όλους κι όλα. Έτσι ή παρουσία ενός Ιταλικού ανιχνευτικού που κατασκόπευε τις απογευματινές ώρες τις θέσεις μας δεν μάς ενόχλησε. Για κείνους όμως που κατάλαβαν τί σήμαινε αυτή ή ανίχνευση ήταν μιὰ προειδοποίηση που την έλαβαν σοβαρά υπόψη τους. Γι' αυτό και τα μεσάνυχτα διέταξαν τη μετακίνηση.

Το φως της μέρας δεν μπορεί ν' αποκαλύψει έντονα τα συναισθήματα που γεννιούνται σ' όσους μπαίνουν στη ζωή του πολεμικού συναγερμού. Η νύχτα αναταράζει τις ψυχές με την ατμόσφαιρά της. Ο φαντάρος θα κλειστεί στο αντίσκηνο, θα μαζέψει το κορμί του και θ' αφήσει την καρδιά ελεύθερη να πετάξει. Τότε είναι που ο νοῦς του θα γυρίσει στο χωριό, στο σπιτί, στους δικούς του, τότε θα προβληθεί στην όθονη της μνήμης του ή ταινία της δικής του ζωής, θα αισθανθεί συγκινήσεις που μόνο κάτω από τέτοι-



ες περιστάσεις δημιουργούνται, θὰ καταλάβει καλλίτερα τὸν ἑαυτό του, θ' ἀτσαλώσει τὴν ψυχὴ του μὲ τὴν ἀπόφαση νὰ νικήσει. Κι' ὅλη αὐτὴ τὴν πλημμύρα τῶν ἐσωτερικῶν συναισθημάτων αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκη νὰ τὴν ἀποτυπώσει σ' ἓνα κομμάτι χαρτιοῦ. Ὁ προφορικός λόγος τὶς στιγμὲς αὐτὲς δὲν εἶναι κατάλληλο μέσο γιὰ ἔκφραση. Ὁ ἄνθρωπος θέλει νὰ μείνει μόνος μὲ τὸν ἑαυτό του, νὰ συνομιλεῖ νοερὰ μ' ἐκεῖνα ποὺ ἀγαπάει κι ἀποτελοῦν σκοπὸ τῆς ζωῆς του. Ἐνα χαρτοφάκελλο, ἓνα μολύβι καὶ τὸ τρεμάμενο φῶς τοῦ σπαρματσέτου, φτάνουν γιὰ νὰ δοθεῖ ἡ διέξοδος... Τὸ πρῶτο γράμμα τοῦ φαντάρου ἀπὸ τὸν πόλεμο! Τί δὲν κρύβει τὸ περιεχόμενό του!... Νᾶταν δυνατό νὰ συγκεντρωθοῦν ὅλες αὐτὲς οἱ χιλιάδες τῶν ψυχικῶν φτερουγισμάτων τῆς πλήμμυρας τῆς ἀγάπης καὶ τῆς πατριωτικῆς μέθης, θὰ σύνθεταν τὸ καλλίτερο ψυχογράφημα τοῦ Ἑλληνα. Θὰ συγκροτοῦσαν λαμπρὲς σελίδες τῆς ἱστορίας μας...

Δώσαμε τὰ γράμματα στὸ στρατιώτη ποὺ θᾶφευγε τὸ πρωῒ γιὰ τὰ Γιάννινα καὶ πέσαμε νὰ κοιμηθούμε. Τέτοια ὅμως ἀνατροπὴ ὄρων ζωῆς, ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν, ἀφήνουν τὰ βλέφαρα νὰ κλείσουν;

— «Πᾶμε στὴ σκηνὴ τοῦ Στρατηγοῦ ν' ἀκούσουμε ραδιόφωνο», πρότεινε ἓνας. Τὸ ἀντίσκηνο ἄδειασε στὴ στιγμὴ, τὸ ἴδιο ἔγινε καὶ μ' ὅλα τὰ ἀντίσκηνα τοῦ καταυλισμοῦ. Ἡ σκηνὴ τοῦ Στρατηγοῦ εἶχε ζωστεῖ ἀπὸ φαντάρους καὶ ἀξιωματικούς ποὺ διψοῦσαν γιὰ νέα. Ἐκεῖ

νὴ τὴ στιγμὴ τὸ ραδιόφωνο μετέδινε τὸ μήνυμα τοῦ ἄγγλου βασιλιᾶ ἀπὸ τὸ Λονδίνο. Ὁ βρεταννὸς μονάρχης ἔπλεκε τὸν ὕμνο τῆς Ἑλλάδας, ἀναφερόταν στοὺς προγόνους κι ἐξέφραζε τὴν ἀπόλυτη πίστη του πὼς οἱ Νεοέλληνες θᾶκαναν τὸ καθῆκον τους. (Οἱ Ἕλληνες βέβαια πολέμησαν κι ἔγιναν παγκόσμιο σύμβολο. Ὅμως οἱ ὑποσχέσεις ποὺ συνόδευσαν τὰ λόγια ἐκεῖνα γρήγορα ξεχάστηκαν...). Τὸ περιεχόμενο τοῦ μηνύματος καὶ ὁ τόνος τοῦ ἐκφωνητῆ δημιουργοῦσαν μιὰ ἀτμόσφαιρα λεπτῆς συγκίνησης. Ὁ Στρατηγὸς δὲν μπόρεσε νὰ κρατηθεῖ καὶ βγῆκε ἀπὸ τὴ σκηνή. Δάκρυα ἔτρεχαν ἀπὸ τὰ μάτια του..

Μὲ βουβὴ κατάνυξη παρακολουθούσαμε τὴ συνέχεια τῶν εἰδήσεων. Ἐνας ἀξιωματικὸς ὅμως — ἀνθυπασιστὴς θυμᾶμαι — ἐνοχλήθηκε ἀπὸ τὴ φωνὴ κάποιου ἄλλου, ποὺ εἶχε τὸν τόνο τῆς προσταγῆς. Τοῦ ψιθυρίζει μιὰ φορὰ νὰ σταματήσει, ἀλλὰ ἐκεῖνος δὲν δίνει προσοχή. Ὁ ἀξιωματικὸς ἐκνευρίζεται, «σῶπα ντέ», τοῦ φωνάζει δυνατὰ, «ἄφησέ μας ν' ἀκούσουμε»... Τὸν εἶχε περάσει, σίγουρα, γιὰ κάποιο λοχία. Σύντομα τὸν ἔβγαλε ἀπὸ τὴν πλάνη ὁ δεκανέας ποὺ στεκόταν δίπλα του: «Εἶναι ὁ συνταγματάρχης Μαυρογιάννης», τοῦ ψιθυρίζει. Ὁ ἀνθυπασιστὴς μαζεύτηκε, πὼς νᾶταν δυνατό νὰ ἐξαφανιστεῖ ἀπὸ τὴ συγκέντρωση. Ἀδίκος ὁ φόβος του. Ὁ θρυλικὸς Συνταγματάρχης δὲν εἶχε καιρὸ ν' ἀκούσει νέα καὶ κουθέντες. Εἶχε μαζέψει ἐκεῖ τοὺς διοικητὲς τοῦ πυροβολικοῦ καὶ τοὺς

ἔδινε διαταγές. Δέν τοῦ χρειαζόταν χάρτες καὶ διαβήτες. Εἶχε ὀργώσει ὄλο τὸ μέτωπο καὶ τῶξερε σπιθαμὴ τῇ σπιθαμῇ. Ἐκεῖ θὰ στηθοῦν τὰ κανόνια, ἐκεῖ θὰ θάλλουν, ἔτσι θὰ χτυπηθεῖ ὁ ἐχθρὸς ποὺ θὰ ἔκανε ἀπόπειρα νὰ διαθεῖ. Οἱ ἀξιωματικοὶ τὸν ἄκουαν μὲ προσοχὴ καὶ σεβασμό. Ἦταν κι αὐτοὶ ἐκλεκτὰ στελέχη τοῦ στρατοῦ μας. Τὸ ἀπόδειξαν μὲ τὴ δράση τῶν κανονιῶν τους ποὺ θαυματουργήσαν κι ἀποτέλεσαν ἕναν ἀπὸ τοὺς σπουδαιότερους συντελεστὲς τῆς νίκης μας.

Φύγαμε ἀπὸ τὴ σκηνὴ τοῦ Στρατηγοῦ μὲ τὴν ψυχὴ γεμάτη συγκί-

νηση κι ἐλπίδες. Δέν εἴμαστε μονάχοι στὸν πόλεμο, ὁ ἐλεύθερος κόσμος θρискόταν στὸ πλάϊ μας. Μαζευτήκαμε στὸ ἀντίσκηνο κι ὁ καθένας κλείστηκε πάλι στὸν ἑαυτό του. Ἡ βροχὴ ξανάρχισε. Ὅμως ὁ ὕπνος δέν ἐρχόταν. Ἔτσι ξάγρυπνους μᾶς θρῆκαν τὰ μεσάνυχτα, ὅταν διατάχτηκε συναγερμός. Ἐπρεπε νὰ μετακινηθοῦμε γιατί ἡ τοποθεσία δέν ἦταν ἀσφαλῆς. Ἡ διαταγὴ ἐκτελέστηκε σύντομα. Καὶ σὲ λίγο, κάτω ἀπὸ τὴ βροχὴ ποὺ ἐξακολουθοῦσε νὰ πέφτει, ὁδεύαμε πρὸς τὸ νέο σταθμὸ διοίκησης. Τὸ κοντινὸ χωριὸ Πετσάλη...».

(Συνεχίζεται)

Πολεμικὸ ἡμερολόγιο τοῦ 1940-41

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ σελίδα 408)

διανεμηθεῖ ἀπὸ πρωτύτερα ὅλα τὰ προβλεπόμενα πυρομαχικά, ἰδίως δὲ οἱ χειροβομβίδες καὶ ὀπλοβομβίδες πῆγαν ὅλες χαμένες.

Ἐξάλλου, στοὺς ἡμιονηγούς δέν εἶχε καθορισθεῖ ποῦ θὰ πᾶνε σὲ περίπτωση ἐχθροπραξίας κι ἔτσι μὲ τὴν ἑναρξὴ τῆς μάχης ἐπικράτησε σύγχυση. Σύνδεσμος μεταξὺ διοίκησης τοῦ λόχου καὶ τῶν διμοιριῶν δέν τηρήθηκε, ἀφήνω ὅτι ἀπὸ ὠχαιοδερφισμό τῶν ἀνωτέρων δέν εἶχε διατεθεῖ οὔτε ἕνα πυροβόλο ἢ ὄλμος γιὰ ὑποστήριξή μας, ἂν καὶ ὁ λόχος εἶχε ζητήσῃ κατ' ἐπανάληψη.

Ὅπως ἔγινε γνωστὸ ἀργότερα,

ἦταν τὸ περίφημο σχέδιο ἄμυνας στὸν Καλαμᾶ, ποὺ ἄφηνε ἀνοχύρωτες τὶς θέσεις μας καὶ ποὺ μᾶς εἶχε προορίσει, φαίνεται, τμῆμα θυσίας, χωρὶς νὰ μᾶς στείλουν ἐνισχύσεις, ἔστω κι ἂν ἀκόμα τρεῖς ἡμέρες θὰ εἶχαμε μπορέσει ν' ἀμυνθοῦμε.

Εἶναι παρήγορο ὅμως ὅτι οἱ μεταγενέστερες κρίσεις γιὰ τὴν ἀμυνά μας ἦταν ἐνθουσιώδεις. Διαδόσεις ὑπῆρχαν ὅτι ἡ ἐχθρική δύναμη, ποὺ μᾶς ἐπιτέθηκε ἦταν 4.000 ἄνδρες μὲ 4 πυροβόλα καὶ πολλοὺς ὄλμους καὶ ὅτι οἱ ἴδιοι οἱ Ἰταλοὶ περνώντας στὴν Πόθλα καὶ σ' ἄλλα χωριὰ ἐπαίνεσαν τὴν ἀντίστασή μας.

(Συνεχίζεται)



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΑ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

Τὸ 1962 ἄρχισε νὰ γίνεται λόγος γιὰ τὴν ἵδρυση τοῦ Τρίτου Πανεπιστημίου. Δημοσίευσά τότε στὴν Ἑφημερίδα τῶν Ἀθηνῶν «ΤΟ ΒΗΜΑ» 28 Μαΐου 1963 ἐπιστολὴ στὴν ὁποία ἔλεγα ὅτι, τὸ Τρίτο Πανεπιστήμιο πρέπει νὰ ἰδρυθεῖ στὰ Γιάννινα γιὰ τρεῖς κυρίως λόγους:

α) Ὁ ἓνας, γιὰτὶ ὁλόκληρη ἡ ΒΔ Ἑλλάδα (Ἡπειρος, Δυτικὴ Στερεά, Δυτικὴ Μακεδονία καὶ Ἑφτάνησα) ἦταν ἀπομακρυσμένη ἀπὸ τὰ δύο Πανεπιστήμια Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης.

β) Ἐθνικοὶ λόγοι, παραμεθόριος περιοχὴ καὶ

γ) Ἱστορικοὶ λόγοι. Ἐδῶ στὰ Γιάννινα στὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας ἀπὸς τὶς φημισμένες σχολές τῆς ξεπήδησε ἡ Νεοελληνικὴ Ἀναγέννηση.

Στὸ μεταξύ ξεπετάχτηκε καὶ ἡ Πάτρα (παλιά τους ταχτική νὰ τὰ θέλουν ὅλα στὸ Μοριά) νὰ διεκδικεῖ καὶ αὐτὴ τὸ Τρίτο Πανεπιστήμιο, καὶ ἄς ἀπέχει ἀπὸ τὴν Ἀθήνα 200 χιλιόμετρα.

Τὸ ἀποτέλεσμα, γιὰ νὰ μὴ χαλάσουν καὶ τὸ χατήρι τῆς Πάτρας ἰδρύθηκαν δύο Πανεπιστήμια, ἓνα στὰ Γιάννινα καὶ ἓνα στὴν Πάτρα. Τὸ Πανεπιστήμιο τῆς Πάτρας νομίζω, ὅτι ἔπρεπε νὰ ἦταν τὸ τελευταῖο στὴν ἱεράρχηση, ἀφοῦ πρῶτα ἰδρύονταν τὰ Πανεπιστήμια τῶν ἀ-

κριτικῶν περιοχῶν (Θράκης, Νησιῶν Αἰγαίου καὶ Κρήτης) γιὰ λόγους εὐνοήτους.

Τὸ Πανεπιστήμιο τῆς Πάτρας, (γνωστοὶ καὶ δῶ οἱ λόγοι) πλουτίστηκε μὲ ἀρκετὲς σχολές, ἐνῶ τὸ Πανεπιστήμιο Ἰωαννίνων, κουτσοσυρεμένο, παραμένει μὲ τρεῖς σχολές (Φιλοσοφική, Φυσικομαθηματικὴ καὶ Ἰατρικὴ).

Ὅταν τὸ 1976—1977 ἦταν Πρύτανης ὁ συμπατριώτης μας Καθηγητὴς κ. Σωτῆρης Δάκαρης, ζήτησε τὴν ἵδρυση Γεωτεχνικῆς Σχολῆς, Πολυτεχνικῆς Σχολῆς καὶ Σχολῆς Καλῶν Τεχνῶν. Ἀπὸ τότε, ἂν καὶ πέρασαν ὀχτῶ χρόνια, κανένας λόγος γιὰ τὴν ἵδρυση τῶν παραπάνω Σχολῶν.

Ἀντίθετα ἡ Πάτρα ζητάει τώρα καὶ τὴν ἵδρυση Νομικῆς Σχολῆς.

Ἡ εἶδηση δημοσιεύτηκε στὴν Ἑφημερίδα τῶν Ἀθηνῶν «ΤΑ ΝΕΑ» 9 Μαΐου.

Πρὶν ἀπὸ δύο μῆνες συζητώντας τὸ θέμα τῆς ἵδρυσης νέων Σχολῶν με φίλο Καθηγητὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων μου εἶπε ὅτι «ἡ Πρυτανεία δὲν ἔχει ζητήσει τὴν ἵδρυση νέων Σχολῶν. Μάλιστα ἐμεῖς οἱ καθηγητὲς μὲ διάβημά μας ζητήσαμε ἀπὸ τὸν Πρύτανη νὰ εἰσηγηθεῖ στὴν Κυβέρνηση τὴν ἵδρυση νέων Σχολῶν. Ὁ Ὑφυπουργὸς Παιδείας κ. Παπαθεμελιῆς ὅταν ἐπισκέ-



φθηκε τὸ Πανεπιστήμιό μας, εἶπε ὅτι εἶναι τὸ μόνο Πανεπιστήμιο ποὺ δὲν ἔχει ζητήσει νέες σχολές».

Αὐτὰ μοῦ εἶπε ὁ φίλος Καθηγητής. Καὶ τώρα μπαίνει τὸ ἐρώτημα:

Τί κάνουν οἱ τοπικοὶ φορεῖς; Δῆμος, Ἐμποροβιομηχανικὸ Ἐπιμελητήριο, Βιοτεχνικὸ Ἐπιμελητήριο, Τεχνικὸ Ἐπιμελητήριο, Ἐργατικὸ Κέντρο, Πνευματικὰ Σωματεῖα, Δικηγορικὸς Σύλλογος, Ἑταιρεία Ἡπειρωτικῶν Μελετῶν, Στέγη Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν, Τοπικὸς Τύπος, βουλευτές;

Δὲν παραδειγματίζονται ἀπὸ τὴν Πάτρα, ποὺ ὁ Δικηγορικὸς τῆς Σύλλογος, σὲ πλατιά σύσκεψη ἔθεσε τὸ θέμα τῆς ἱδρύσεως Νομικῆς Σχολῆς;

Ἡ πρόταση τοῦ κ. Δάκαρη γιὰ τὴν ἱδρύση Γεωτεχνικῆς Σχολῆς μετὸς Γεωπονικὸ, Δασολογικὸ καὶ Κτηνιατρικὸ ἦταν πολὺ ὀρθή.

Στὴν Ἡπειρο καὶ στὴ γειτονικὴ τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας εἶναι τὰ περισσότερα δάση καὶ τὸ μεγαλύτε-

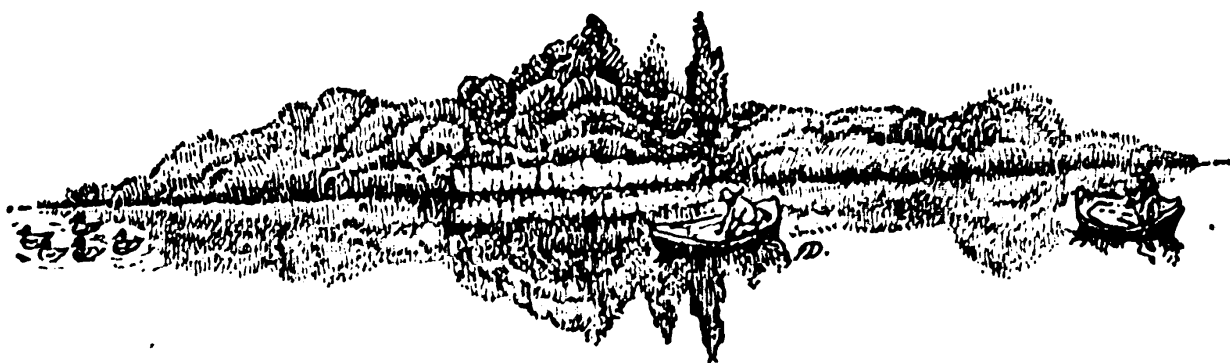
ρο ζωϊκὸ κεφάλαιο, ὑποδομὴ γιὰ τὴν ἱδρύση τῆς Γεωτεχνικῆς Σχολῆς. Καὶ ἂς λάβουμε ὑπόψη μας ὅτι σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα ἔχουμε μόνο μιὰ Δασολογικὴ καὶ μιὰ Κτηνιατρικὴ Σχολή.

Μήπως στὴν Ἡπειρο δὲν καλλιεργήθηκαν καὶ οἱ Καλὲς Τέχνες (ἀρχιτεκτονική, μικροτεχνία;) Ἐδῶ λοιπὸν μέσα στὴν παράδοση καὶ στὸ κατάλληλο κλίμα ταιριάζει καὶ ἡ ἱδρύση μιᾶς Σχολῆς Καλῶν Τεχνῶν.

Ἀλλὰ καὶ ἡ Νομικὴ Σχολὴ ποὺ ζητάει ἡ Πάτρα γιατί νὰ μὴν ἱδρυθεῖ στὰ Γιάννινα;

Ἐὰν οἱ Τοπικοὶ φορεῖς καὶ οἱ ἐκλεγμένοι ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἡπειρωτικοῦ λαοῦ θέλουν τὴν πρόοδο τοῦ τόπου ἂς δραστηριοποιηθοῦν καὶ ἂς ἀπαιτήσουν τὴν ἱδρύση τῆς Γεωτεχνικῆς Σχολῆς, τῆς Πολυτεχνικῆς Σχολῆς, τῆς Νομικῆς Σχολῆς καὶ τῆς Σχολῆς Καλῶν Τεχνῶν.

Θὰ εἶναι ἡ καλύτερη προσφορὰ στὴν Ἡπειρο.



ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΠΥΡΣΟΓΙΑΝΝΗ - ΛΕΣΚΟΒΙΚΙ

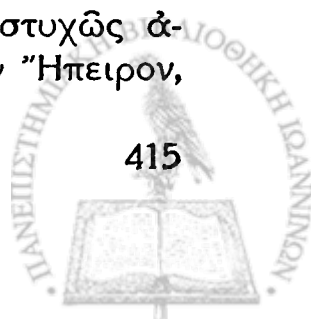
† ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΗ ΒΕΤΣΟΠΟΥΛΟΥ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ τοῦ προηγούμενου)

Ὁ ἔξ αὐτῶν Δερβίς Μπελιούλ, προσωπικὸς φίλος τοῦ πατέρα μου, μοὶ ἦτο γνωστὸς, προτοῦ ἀκόμη λάβῃ τὸ ἱερατικὸν σχῆμα. Ὅταν τὸν πρωτοεῖδον ὥς δερβίσην δὲν κατῴρθωσα νὰ συγκρατήσω τὰ γέλια, ἤμην τότε μόλις 5—6 ἐτῶν, ὁπότε ὁ καλοκάγαθος Μπελιούλ ἐγέλασε μὲ τὴν καρδιά του, ἡ σοβαρότης ἄλλωστε τοῦ ἀξιώματός του ἦτο ἀπαραίτητος μόνον διὰ τὸ πνευματικόν του ποίμνιον εἰς τὸ ὁποῖον συμπεριεφέρετο πράγματι, καταλλήλως. Ἐνεκα τοῦ ὀλιγαριθμοῦ τῶν κατοίκων καὶ τῆς ἀπομονωμένης θέσεως τοῦ χωριοῦ, ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ περιθάλπωσι τοὺς ληστὰς, διότι ἄλλως ἦτο ἀδύνατος ἡ ἐκεῖ παραμονή των, γεγονός τὸ ὁποῖον ἀνεπισήμως, ἦτο ἐν γνώσει τῶν Τουρκικῶν Ἀρχῶν τοῦ Λεσκοβικίου, αἵτινες κατανοοῦσαι ὅτι τοῦτο ἦτο φυσικὴ συνέπεια τῆς ἀδυναμίας των ὅπως ἐπιβάλωσι τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν εἰς τὴν ὑπαίθρον, οὐδὲν ἐναντίον των μέτρον ἐλάμβανον, ἐκτὸς ἐὰν διεπράττοντο ὑπὸ ληστῶν ἀπαγωγαὶ αἰχμαλώτων ἢ φόνοι, ὁπότε ἐκαλοῦντο, τυπικῶς πολλάκις, ἐνιοὶ τῶν κατοίκων πρὸς ἀνὰκρισιν.

Τὸ Κοσάρτσικον ἦτο ἰδεώδης τόπος παραθερισμοῦ, τόσον ἔνεκα τοῦ ὑγειονοτάτου κλίματός του, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν σοβαρώτατον ἐπίσης λόγον τῆς παρεχομένης, ἐναντι τῶν ληστῶν, ἀσφαλείας, οἵτινες οὐδέποτε ἔθιγον τοὺς φιλοξενουμένους ἢ διερχομένους ἐκεῖθεν φίλους τῶν τροφοδοτῶν των. Μετὰ μίαν περίπου ὥραν φθάνομεν εἰς τὸ Ραδάτι, χωρίον ἀποτελούμενον ἐκ πενήκοντα περίπου ἀγροτικῶν οἰκογενειῶν, ἀπασῶν μουσουλμανικῶν, τῶν ὁποίων οἱ ἄρρενες ταξιδεύουσιν εἰς Κων)πολιν, μετερχόμενοι τὸ ἐπάγγελμα τοῦ κηπουροῦ καὶ τοῦ ὀπωρολαχανοπώλου συνάμα, ἔχοντες δὲ ὡς... κατάστημα ἓνα μεγάλο κοφίνι, ἀνηρτημένον εἰς τὴν ράχιν, περιέρχονται τὰς συνοικίας τῆς Πόλης ἀπὸ πρωΐας μέχρι τῶν μεσημβρινῶν περίπου ὥρῶν ἢ καὶ ἐνωρίτερον, πρὸς πώλησιν τῶν ἐμπορευμάτων των, διαλαλοῦντες αὐτὰ με τραγουδιστὴν φωνήν, ὅχι ὅμως πάντοτε μελωδικήν!...

Κατόπιν ἄλλης πορείας ἡμισείας περίπου ὥρας εὕρισκόμεθα πρὸ τοῦ Μπομπίτσκου, χωρίου ἀποτελουμένου ἀπὸ 50 ἑλληνοχριστιανικὰς οἰκογενείας, τὸ ὁποῖον δυστυχῶς ἀνήκει ἤδη εἰς τὴν Βόρειον Ἠπειρον,



έν αντιθέσει πρὸς τὸ Ἀλθανομου-
σουλμανικὸν Ραδάτι, τὸ ὁποῖον ἐ-
πεδικάσθη εἰς τὴν Ἑλλάδα. Εἶναι
ἀσφαλὲς μέτρον τῆς δικαιοσύνης
ἣτις ἐπεκράτησε κατὰ τὸν καθορι-
σμὸν τῶν συνόρων εἰς τὴν περιοχὴν
τῆς Ἡπείρου. Τὸ Μπομπίτσικον κεί-
ται ἀριστερὰ κατὰ τὴν πρὸς τὸ
Λεσκοβίκι πορείαν μας, ἀπέχει δὲ
15—20', ἀπὸ τὸ Θρησκευτικὸν Μου-
σουλμανικὸν "Ἰδρυμα, τὸν Τεκὲν
(Μονήν) τοῦ Μπαμπᾶ, τὸ ὄνομα τοῦ
ὁποίου μετ' ἀπείρου σεβασμοῦ καὶ
θρησκευτικῆς εὐλαθείας καὶ κατα-
νύξεως προφέρουσιν οἱ ἀνήκοντες
εἰς τὴν αἵρεσιν ταύτην πιστοί, ὀρκι-
ζόμενοι εἰς αὐτό, διότι τὸν θεωροῦ-
σιν ὡς ζῶντα ἅγιον, κάμνουσιν δὲ
τὸ ἴδιόν καὶ διὰ τοὺς προαποθανόν-
τας.

"Οταν δὲ ὠρκίζοντο «πὲρ κόκ τὲ
Μπαμπᾶ - Σουλεϊμάνιτ (μὰ τὸ κε-
φάλι τοῦ Μπαμπᾶ - Σουλεϊμάνη), ὁ
ὄρκος οὗτος ἐτηρεῖτο μεθ' ὅσης εὐ-
λαθείας καὶ ὁ ὑπὸ τῶν Κερκυραί-
ων, Κεφαλλήνων ἢ Ζακυνθίων διδό-
μενος ὑπὲρ τοῦ οἰκείου Ἀγίου.

Ἡ αἵρεσις αὕτη ἀπαγορεύει τὸν
γάμον εἰς τοὺς ἱερωμένους των. Ὁ
τεκὲς ἀπηρτίζετο ἀπὸ συγκρότημα
πολλῶν μεγαλοπρεπῶν οἰκημάτων,
περιβαλλομένων ἀπὸ ἓνα ἀπέραν-
τον περίβολον, πραγματικὸν φρού-
ριον, ὕψους 8—10 μέτρων μὲ τερα-
στίαν κεντρικὴν Πύλιν, νυχθημερὸν
φυλασσομένην ὑπὸ ὁπαδῶν - ὑπηρε-
τῶν, ἐτοιμῶν πάντοτε ὅπως θυσιά-
σωσι τὴν ζωὴν των διὰ τὴν ἀσφά-
λειαν τοῦ Μπαμπᾶ, πρὸς μεγαλυ-
τέραν φύλαξιν τοῦ Ὁποίου, ἀπο-
λύουσι κατὰ τὴν νύκτα, ἐντὸς τοῦ

περιθόλου ἀγρίους μολοσσούς, οἵτι-
νες, διαρκούσης τῆς ἡμέρας, συνο-
δεύουσι τὰ ποίμνια τῆς Μονῆς εἰς
τὴν βοσκήν, Τὰ ὑπὲρ τοῦ Τεκὲ ἀνα-
θήματα τῶν ὁπαδῶν του, εἴτε εἰς
χρῆμα, εἴτε εἰς ἀκίνητα, εἴτε εἰς αἰ-
γοπρόβατα, ἦσαν πλουσιώτατα.

Ὀλίγον περαιτέρω συναντῶμεν
τὴν δημοσίαν ὁδόν, ἣτις ἀποτελεῖ
τὴν κυρίαν ὁδικὴν ἀρτηρίαν Πρεθέ-
ζης — Ἰωαννίνων — Λεσκοβικίου—
Κορυτσᾶς — Μοναστηρίου, ὁπόθεν
σιδηροδρομικῶς συνεχίζει διὰ Θεσ-
σαλονίκης μέχρι Κων)πόλεως. Κα-
τὰ τὴν ἐποχὴν εἰς ἣν ἀνάγεται ἡ
παροῦσα ἀφήγησις, περὶ τὰς ἀρ-
χὰς τοῦ τρέχοντος αἰῶνος, δὲν ὑ-
πῆρχον ἀσφαλτοστρωμένοι δρόμοι,
ἀλλ' ἡ μεγίστης στρατηγικῆς σημά-
σις συγκοινωνιακῇ αὕτῃ ἀρτηρίᾳ,
διετηρεῖτο πάντοτε καλῶς, ὅπως ἐ-
γίνετο τοῦτο δι' ἅπαντα τὰ Δημό-
σια Καταστήματα καὶ ἔργα τῶν
Τούρκων. Ἐπονοῦσαν τὸ Δημόσιον,
διότι, ὅπως ἐπανελάμβανον πάντο-
τε «ἀπ' αὐτὸ ἔτρωγον ψωμί» ἀδιά-
φορον ἐὰν τοῖς ὠφείλοντο ἑνὸς καὶ
δύο ἐτῶν μισθοί!....

Τὰ ἐκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ τοπία
ἦσαν, κατὰ τὴν ἀνοιξιν ἰδίως, πρα-
γματικὸς ἐπίγειος παράδεισος, τὰ
κτῆματα καλλιεργημένα μὲ πολλὴν
στοργὴν καὶ ἀγάπην, ἐνῶ οἱ γύρω
καὶ μακρὰν λόφοι καὶ λοφίσκοι στο-
λισμένοι μὲ καταπράσινα φουντω-
τὰ δένδρα, δενρδύλλια, θάμνους
καὶ ὅπου ἔμενεν ἐλεύθερος χῶρος
μὲ ὁλόδροσο χορταράκι παρουσία-
ζον ἐξαιρετικὸν σύνολον. Μόλις πα-
ρεκάμπτομεν τὸν λοφίσκον, ὅστις
ἀπέκρυπτε τὸ Λεσκοβίκι, ὅπου ἦτο
τὸ τέρμα τῶν μακρυνῶν περιπάτων,



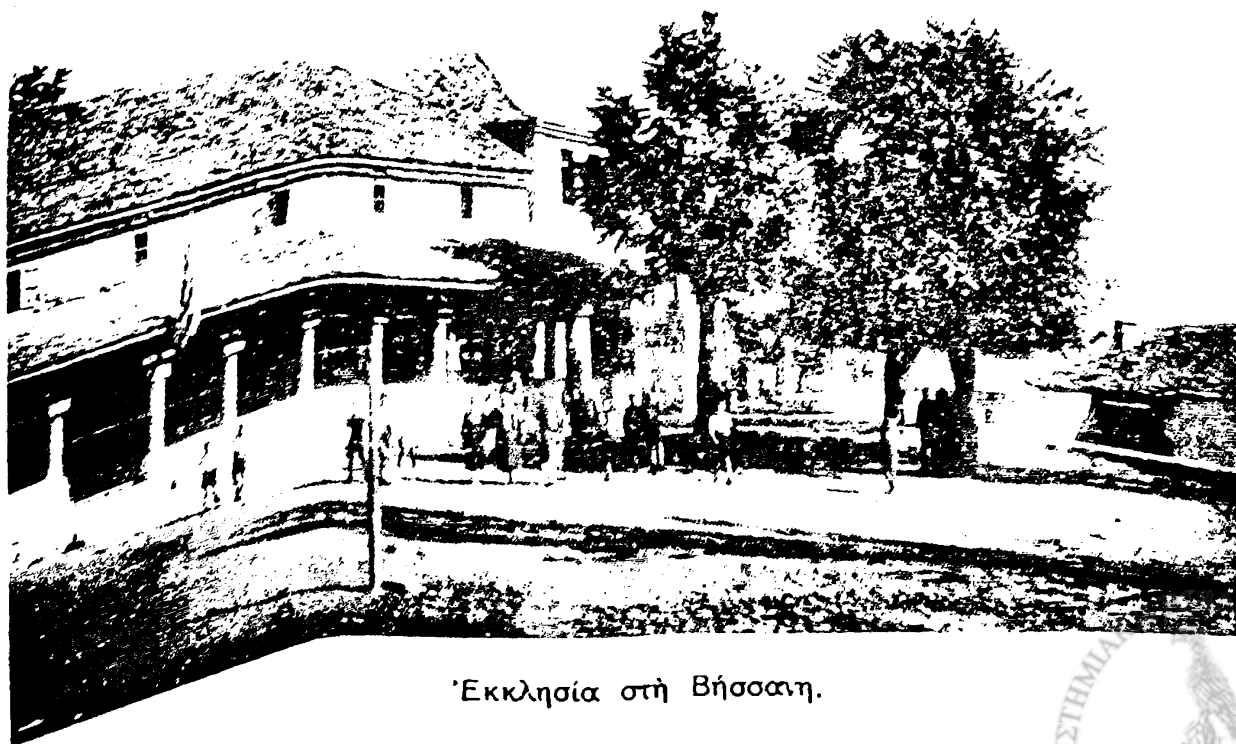
ΗΠΕΙΡΟΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΕΥΧΟΥΣ ΙΙΟ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

(Φωτογραφίες Σπ. Μελετιζή τραβηγμένες πρό τοῦ Ἑλληνοϊταλικοῦ πολέμου)

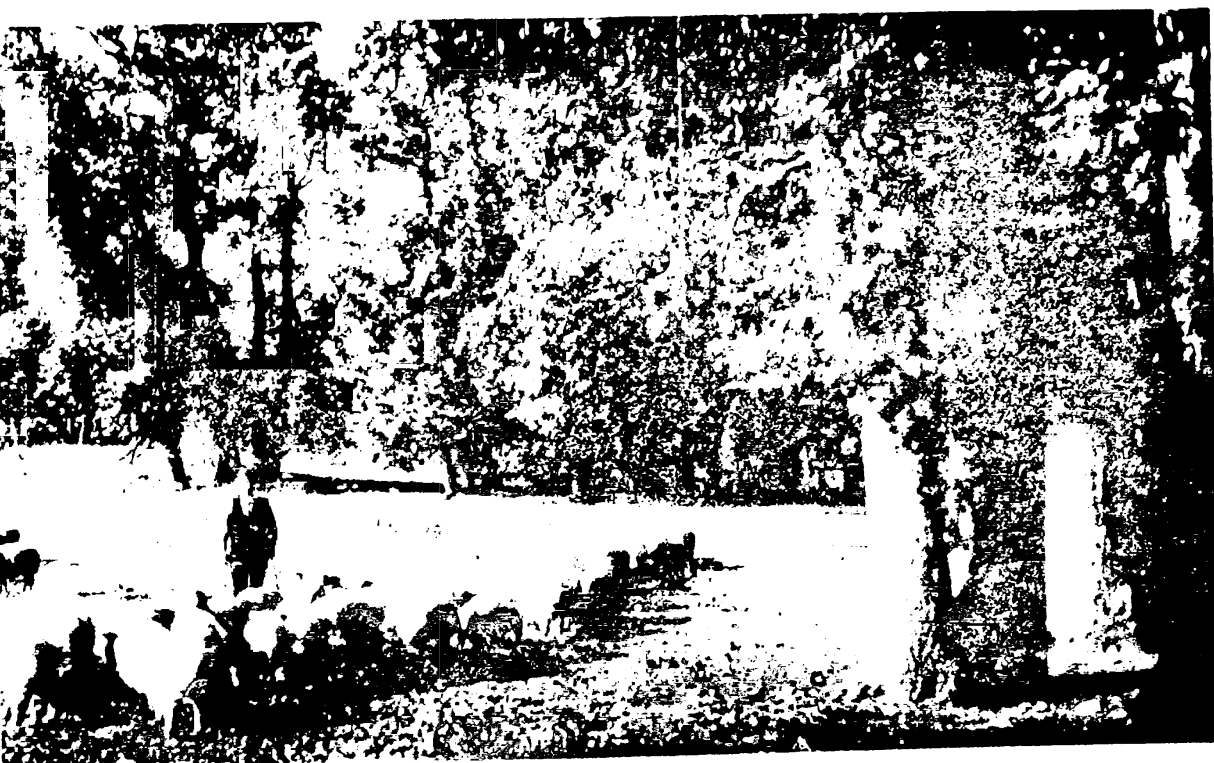


Γενική ἄποψη Βήσσανης Πωγωνίου.



Ἐκκλησία στή Βήσσανη.

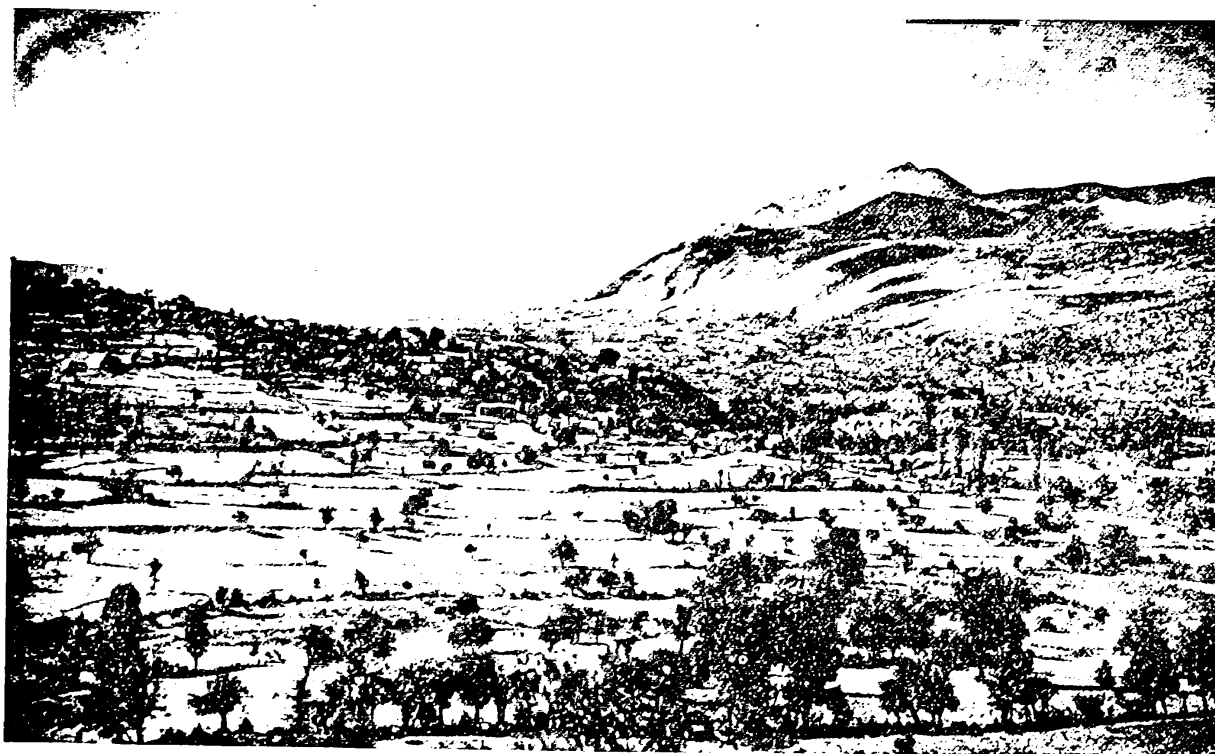




Ποιμενικό στο Πωγωνί.



Άνω και Κάτω Μερόπη Πωγωνίου.



Γενική άποψη Λαχανοκάστρου, στο βάθος δεξιά ή Νεμέρτσκα.



Διάνοιξη δρόμου στο Λαχανόκαστρο.





Λαχανοκαστρίτισσες μαζεύουν καλαμπόκι.



Καταρράκτης από Γορμό Λαχανοκάστρου (Φωτ. Άλ. Χ. Μαρμπούλου).



Δρυμάδες Πωγωνίου (Φωτ. Ἀλεξ. Χ. Μαμμοπούλου).



Ἀποψη Ἀγίου Κοσμᾶ Πωγωνίου.





"Αποψη Δολιανῶν Πωγωνίου.



Προταμή τοῦ Γεωργ. Γενναδίου στὰ Δολιανά.



"Αποψη Δολοῦ Πωγωνίου.





Φορεσιά Πωγωνίου.



τὸ κρυστάλλινον νερὸ τῆς ἐκεῖ θρύ-
σης, ἀνεκούφιζε τὸν κατάκοπον ὁ-
δοιπὸρον καὶ τὰ τυχὸν μετ' αὐτοῦ
ὑποζύγια, ἔδιδον νέας δυνάμεις διὰ
νὰ φθάσωσιν εἰς τὸ ἐν ὧσιν τέρμα
τῆς ὁδοιπορίας των. Τὸ ὠρολόγιον
τῆς πόλεως, τοποθετημένον ἐπὶ ὑ-
ψηλοῦ πύργου, ὅστις ἦτο ἐκτισμέ-
νος εἰς περίοπτον θέσιν, ἦτο τὸ πρῶ-
τον πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐσημείωνεν
ὅτι εὕρισκόμεθα πλέον εἰς τὸ Λε-
σκοβίκι εἰς τὰς παρυφάς τοῦ ὁποί-
ου δευτέρα Κρήνη συνεπλήρωνε τὴν
ἀνακούφισιν τοῦ διαβάτου, ἐνῶ ὁ-
λίγον περαιτέρω, οὐχὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ
ἀλλ' εἰς τὸ μέσον καταπρασίνου
λειμῶνος ἐτέρα, ἐδρόσιζε τὴν ἀτ-
μόσφαιραν καὶ ἐπότιζεν αὐτόν. Ἐ-
κεῖ πλησίον οἰκογένειαι, ὑδρεύοντο
ἀπὸ τὴν Κρήνην ἥτις εὕρισκετο πα-
ρὰ τὴν ὁδόν, μὲ θαρέλια ξύλινα ἢ
μὲ χάλκινα ἐπικασσιτερωμένα «γκι-
οῦμια» τὰ ὁποῖα τὰ ἐπανάφερεν ἢ
μόδα εἰς τὰς προθήκας, ὡς διακο-
σμητικὰ εἶδη!..

Εἰς τὴν εἴσοδον τῆς πόλεως, δε-
ξιά, εὕρισκετο τὸ Χάνι τὸ μόνον τὸ
ὁποῖον ἐξεμεταλλεύετο Ἀλθανὸς
Μουσουλμάνος, ἐνῶ ἢ ἐκμετάλλευ-
σις τῶν ὑπολοίπων ἐγένετο ὑπὸ Χρι-
στιανῶν, καὶ εἰς τὸ ὁποῖον «ξεπέ-
ζευσεν» ὁ Σωτήρης Τσίνης, ὁ ἐκτε-
λῶν μὲ τὸ καραβάνι του τὴν ἐβδο-
μαδιαίαν συγκοινωνίαν Λεσκοβικί-
ου — Κορυτσᾶς τἀνάπαλιν, ὅστις
εἰς κατάλληλον στιγμήν, κρυφὰ κι'
πόκρυφα, μετεβίβαζεν εἰς τοὺς με-
μυημένους, κυριολεκτικῶς «ἐν ριπῇ
ὀφθαλμοῦ» χωρὶς νὰ γίνῃ ἀντιλη-
πτὸς παρὰ τρίτου, ἐφημερίδα, με-
ταξὺ δὲ τοῦ «πῶς πέρασες, Σωτή-
ρη, εἰς τὸ ταξίδι» τοῖς μετέδιδεν

ὅ,τι εἶχε πληροφορηθῇ διὰ τὴν δρᾶ-
σιν τῶν ἐν Μακεδονίᾳ ἀγωνιζομέ-
νων κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀνταρ-
τικῶν μας Σωμάτων, ὑπὸ τὴν ἀρχη-
γίαν τοῦ Ἐθνομάρτυρος Παύλου
Μελᾶ ἢ ἄλλων Ὀπλαρχηγῶν.

Τὰ ἀκολουθοῦντα ὑπὸ τῶν σκλά-
θων σχόλια ἦσαν ἀνάλογα τῶν χο-
ρηγηθεισῶν αὐτοῖς πληροφοριῶν,
αἰσιόδοξα ἢ ἀπαισιόδοξα, μὲ ἀνα-
πτρωμένους τὰς ἐλπίδας ἢ δυσάρε-
στα συναισθήματα, πάντοτε ὅμως
κατέληγον μὲ τὴν θερμὴν πρὸς τὸν
Θεὸν παράκλησιν, ὅπως εὐλογῇ τὰ
ἐθνικὰ ὅπλα, ἵνα ἢ θεὰ Ἐλευθερία
ἀπλώνουσα τὰ πτερά της, περιλά-
θῃ καὶ τὰ ὑπὸ τὸν ζυγὸν στενάζον-
τα εἰσέτι σκλαβωμένα ἐδάφη. Δυ-
στυχῶς ὅμως αἱ τοιαῦται δὲν εἰση-
κούσθησαν διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν
τοῦ συνόλου αὐτῶν, καὶ οὕτως ἢ
Βόρειος Ἡπειρος ἐξακολουθεῖ στε-
νάζουσα ὑπὸ ἔτι σκληρότερον ζυ-
γόν.

Ἀριστερὰ τῷ εἰσερχομένῳ εὕρι-
σκετο ὁ στρατὸν τῆς ἐφίππου χω-
ροφυλακῆς, ἐν συνεχείᾳ δὲ ὁ τοιοῦ-
τος τῆς πεζῆς, μὲ τὸ ἀπαραίτητον
εἰς τὸ βάθος τῆς ἐσωτερικῆς αὐλῆς
κρατητήριον, εἰς τὰ δύο σιδηρόφρα-
κτα παράθυρα τῆς θύρας τοῦ ὁ-
ποίου, συνωστίζοντο ὅσοι κρατού-
μενοι ἠδύναντο διὰ νὰ βλέπωσιν ἐ-
κεῖθεν τὸν ἔξω κόσμον. Παραπλεύ-
ρως ὑψοῦτο μεγαλοπρεπέστατον, εὐ-
πρόσωπον καὶ λίαν εὐρύχωρον κτί-
ριον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐστεγάζοντο
ἅπασαι αἱ Πολιτικαὶ καὶ Στρατιω-
τικαὶ Ἀρχαί, ἥτοι : Ὑποδιοικητῆς
(καϊμακάμης), ΤΤΤ, Πρωτοδικεῖον,
Δημ. Ταμεῖον, Ἐφορεῖα, Διοικήσεις
Χωροφυλακῆς, ὡς καὶ οἱ διοικούν-

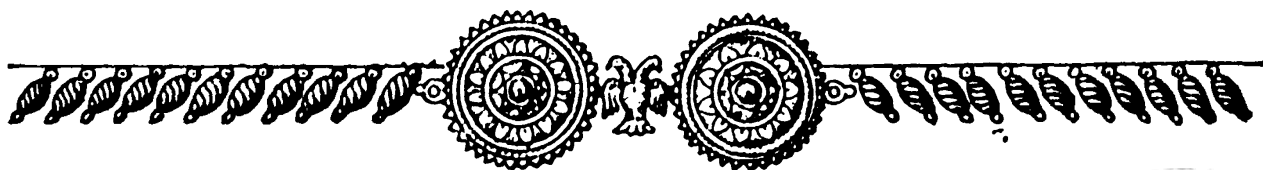


τες, τὸ ἐδρεῦον Στρ. Τμήμα, Τάγμα ἢ Λόχον, ἀναλόγως τῶν ἐκάστοτε ἀναγκῶν καὶ τῶν πρὸς τὴν μικρὰν γείτονα Ἑλλάδα... φιλικῶν σχέσεων τῆς Αὐτοκρατορίας. Πρὸ τοῦ Μεγάρου, ἀπὸ μὲν τῆς πλευρᾶς τῆς ἑδρας τῶν πολιτικῶν Ἀρχῶν, ἦτο ἡ Κεντρικὴ Πλατεία, εἰς τὴν ὁποίαν κατὰ τὰς ἐθνικὰς ἑορτάς, εἰς τὴν Σουλτανικὴν Γουρκίαν ἐθεωροῦντο τοιαῦται αἱ ἐπέτειοι τῆς γεννήσεως καὶ τῆς εἰς τὸν θρόνον ἀναρρήσεως τοῦ ἐκάστοτε ἐνδόξου Παδισάχ, ὡς καὶ τῶν γενεθλίων τοῦ Μεγάλου Προφήτου, ἀνηγείροντο ἀψίδες φωταγωγούμεναι μὲ φανούς, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἠνάπτοντο στεατοκηρία, ἐνῶ ἔμπροσθεν τῶν διαμερισμάτων τῶν στρατιωτικῶν ἀρχῶν, ὑπῆρχε ὠραιότατος ἀνθόκηπος, εἰς τὸ μέσον τοῦ ὁποίου ὑπῆρχε κομψὸν ξύλινον περίπτερον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἀνεπαύετο πολλάκις ὁ Στρατιωτικὸς Διοικητής, λοχαγὸς ἢ Ταγματάρχης, ἦτοι ἀξιωματικοὶ κατωτέρου βαθμοῦ, συμπεριφέροντο ὁμῶς κατὰ τοιοῦτον τρόπον ὥστε νὰ ἐπιβάλωσιν εἰς πάντας τὸν σεβασμὸν καὶ νὰ προσελκύωσι τὴν ἐκτίμησιν ὅλων, εἶναι συνέπεια τῆς ἀρχοντιᾶς τῶν ἀνωτέρων Κοινωνικῶν τάξεων τῶν Τούρκων, δεδομένου ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην οἱ προωθούμενοι εἰς βαθμοὺς καὶ τοιαῦτα ἀξιώ-

ματα Τούρκοι ἀξιωματικοὶ προήρχοντο συνήθως ἀπὸ τὴν καλὴν κοινωνικὴν τῶν τάξιν, ὅπως ἄλλως τε τὸ αὐτὸ ἔθιμον ἐπεκράτει καὶ εἰς τὸν ἡμέτερον στρατὸν.

Εἰς τὴν Κεντρικὴν Πλατείαν, ὑπῆρχον δύο εἰσέτι «Χάνια» μὲ μεγάλους ὡς καὶ εἰς τὸ προηγούμενον σταύλους διὰ τὰ ὑποζύγια ἀγωγιατῶν καὶ χωρικῶν, ὡς καὶ τοὺς ἵππους τῶν ἀμαξῶν, αἵτινες εἰς μέγαν ἀριθμὸν ἐταξίδευσαν μέσῳ Λεσκοβικίου, ἕκαστον δὲ Χάνι εἶχεν ἀπαραιτήτως καὶ τὸ ἐστιατόριόν του, παρασκευάζον φαγητὰ μᾶλλον «δι' ἀραμπατζῆδες» διὰ τοὺς ὁποίους κυρίως προωρίζοντο. Ὑπῆρχον παραπλεύρως δύο καφενεῖα, εἰς τινὰ γωνίαν τῶν ὁποίων ἐφιλοξενεῖτο ἀνὰ ἓν Κουρεῖον. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἀλλὰ καὶ ἀργότερον ἀκόμη, οὐδεὶς ἐξυρίζετο κατ' ἰδίαν, ἐν τούτοις ἢ εἰς αὐτὰ κίνησις πελατῶν δὲν ἦτο ἀξιόλογος, διότι καὶ αὐτὸ τὸ δεύτερον καθ' ἐβδωμάδα ξύρισμα ἦτο ἄγνωστος πολυτέλεια, διὰ τὸ κόσμιον δὲ τῶν μαλλιῶν, μὲ μηχανὴν μάλιστα, ἔπρεπε νὰ περᾶσουν τουλάχιστον τεσσαράκοντα ἡμέραι, διότι, διὰ συντομώτερον χρονικὸν διάστημα θὰ ἤκουες «Τί μαλλιά ἔχεις γιὰ νὰ κόψης;»

(Συνεχίζεται)



Τὸ εἰς Μάρκον Μπότσαρην ποῖημα τοῦ HALLECK γιὰ τὸ θάνατό του στὸ Καρπενήσι τὸ 1823

ΤΟΥ ΜΙΧ. Κ. ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΥ

Εἶναι γνωστὸ τὸ ποῖημα τοῦ Β. Οὕγκω γιὰ τὸν Κανάρη. Δὲν ἔχουμε ὅμως καθόλου ὑπ' ὄψιν, ὅτι κι' ἓνας ἀπὸ τοὺς καλοὺς Ἀμερικανοὺς ποιητὲς τῆς ἐποχῆς τῆς Ἐπανάστασης (δυστυχῶς δὲν τὸν ἀναφέρει καμμιά ἀπὸ τὶς «Ἐγκυκλοπαίδειές» μας), ὁ FITZ GREEN HALLECK εἶχε συνθέσει ἓνα ἐπίσης ἀξιόλογο ποῖημα γιὰ τὸ θάνατο τοῦ Μάρκου Μπότσαρη.

Εἶναι καθήκον μας νὰ ὑπομνήσωμε τὴν μοναδικὴν σὲ πεζὸ κείμενο μετάφρασή του, ποὺ ἔχει γίνεи ἀπὸ τὸν παλιὸ Κυθῆριο λόγιο Σοφοκλῆ Ν. Καλούτση στὸ περιοδικὸ «Νέα Πανδώρα» τῆς 1 Μαΐου 1856, περιλαμβανόμενῃ στὸ ἐμβριθὲς ἄρθρο του «Περὶ τῶν τάσεων τῆς Ἀμερικανικῆς ποίησης», ὅπως διαγράφονταν τότε ἀπὸ τοὺς Ἑρρίκο Λονγκφέλλω καὶ Οὐάλδο Ἑμερσον.

Ἡ μετάφραση, ἂν καὶ σὲ πιὸ αὐστηρῇ τῆς συνήθους καθαρεύουσας γλώσσᾳ γραμμένη δὲν χάνει τίποτε ἀπὸ τὴν οὐσίᾳ τοῦ πρωτότυπου καὶ τὶς ἐξαίσιες ιδέες του. Ἀντίθετα, μιὰ καὶ δὲν κατωρθώθη νὰ ξαναγίνει ἀπὸ κανένα νεώτερο τοῦ Καλούτση, διατηρεῖ τὸ μεγάλο προνόμιό τῆς εὗρεσης καὶ παρουσίας

αὐτοῦ τοῦ τόσο ἐνδιαφέροντος ποιήματος.

Σημειώνουμε, ὅτι ὁ HALLECK, θερμὸς φιλέλληνας, δὲν συγκαταλέγεται στοὺς ἀπόλυτα γνωστοὺς Ἀμερικανοὺς ποιητὲς, ὅπως οἱ Γουλιέλμος Μπράϋαντ, Ι. Γκρήνλιφ Χουϊττιάρ, Ι. Ράσσελ Λόουελ, Μπάρντ Τέϋλορ καὶ Οὐῶλτ. Οὐϊτμαν.

Εἶναι ὅμως εὐκαιρία μὲ τὴν παράθεση τῆς μετάφρασης νὰ προσθέσουμε, πῶς πέρα ἀπὸ τὸ ἀποσπασμα τοῦ Σολωμοῦ καὶ τὸ γιὰ τὸ Μπότσαρη μελόδραμα τοῦ Παύλου Καρρέρ (1861) γράφτηκαν γιὰ τὸν ἥρωά μας, ἓνα δράμα τοῦ Ἰταλοῦ Σαγιάνι, ποὺ παίχθηκε (μετάφραση Γ. Σφήκα) στὴ Ζάκυνθο τὸ 1861 καὶ ἓνα ὁμώνυμό του τοῦ Σπυρ. Υἱόρκ ἀπὸ τὶς «Ἑλληνικὲς σκηνές» τοῦ Βροφέριου, ποὺ παραστάθηκε ἐπίσης στὴ Ζάκυνθο τὸ 1854.

Ὁ Σοφ. Καλούτσης σημειώνει σχετικὰ πρὸ τῆς παράθεσης τῆς μετάφρασης:

«Θέλοντας καὶ ἡμεῖς νὰ ἀποδώσωμεν ἐλάχιστον φόρον εὐγνωμοσύνης πρὸς τὰ φιλελεύθερα τέκνα τῶν Ὁμοσπόνδων Πολιτειῶν, κοινοποιούμεν πρὸς τοὺς ὁμογενεῖς τοὺς μὴ εἰδότας ξένας γλώσσας με-



τάφρασιν τῶν ὠραίων στίχων τοῦ ποιητοῦ FITZ GREEN HALLECK, αἰτούμενοι τὴν εὐμένειαν τοῦ ἀναγνώστου, ἂν ἐκ τῆς ἀμιμήτου καλλιτελείας τοῦ πρωτοτύπου ἠναγκάσθωμεν ν' ἀπομακρυνθῶμεν μεταφέροντες αὐτοὺς εἰς φράσιν πεζήν.

ΕΙΣ ΜΑΡΚΟΝ ΒΟΤΣΑΡΗΝ.

«Ἐν τῷ μεσονυκτίῳ θάθει, ὁ μουσουλμάνος κοιμώμενος ἐντὸς φρουρουμένης σκηνῆς, ὠνειρεύετο τὴν στιγμήν καθ' ἣν ἡ ἀνεστατωμένη Ἑλλάς κλίνουσα ἱκετικῶς τὸ γόνυ ἔτρεμε τὴν φοβεράν του δύναμιν.

»Ἐν τοῖς ἐνυπνίοις ἤγειρε τὰ τοῦ δορυκτῆτορος τρόπαια, καὶ ἤκουε τὸν ἐπινίκειον ὕμνον, νῦν μὲν φέρων τὴν βασιλικὴν σφραγίδα, νῦν δὲ στηριζόμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ Κυριάρχου του βασιλέως, βλοσυρὸς τὴν ὄψιν καὶ εὐκίνητος τὴν πτῆσιν ὡς τὸ Παραδείσιον πτηνόν.

»Ὁ δὲ Βότσαρης ἐν τῷ μεσονυκτίῳ θάθει παρέταττεν εἰς μάχην τὸν εἰς τὰ πυκνὰ δάση κεκρυμμένον Σουλιωτικὸν λόχον, ἀδειάσειστον ὡς ὁ σίδηρος τῶν δεδοκιμασμένων ξιφῶν του, ἤρωας τὴν καρδίαν καὶ τὴν χεῖρα. Ἐνταῦθα τὰ στίφη τοῦ Πέρσου ἐπάτησαν, ἐνταῦθα τὸ ἔδαφος σκιρτῶν ἔπιε τὸ αἷμα των.

»Ἡ μάχη ἐκείνη ὡμοίαζε τὴν τῶν ἀρχαίων Πλαταιῶν! Τὰ δὲ πνεύματα τῶν προγόνων των περιϊπτάμενα ἐνταῦθα, ἐθαύμαζον τοὺς ἤρωας οἵτινες ἀνδραγαθήσαντες ἐπάταξαν στιβαρᾷ πληγῇ τὸν τύραννον τόσον καιρίως, ὡς ἐκεῖνοι τὸ πάλαι.

»Μετά μίαν ὥραν ὁ μουσουλμά-

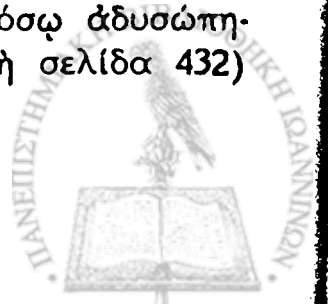
νος ἐξηγέρθη. Τὸ χρυσοῦν ἐκεῖνο ὄνειρον ἦτο τὸ ὕστατόν του· ἐξεγερευθεὶς δὲ ἤκουσε τοὺς σκοποὺς βοῶντας. «Εἰς τὰ ὅπλα! Οἱ Ἕλληνες, οἱ Ἕλληνες ἔφθασαν!» Ὁ ὠμὸς τύραννος ἐξηγέρθη ἰν' ἀποθάνῃ ἐν τῷ μέσῳ τῶν φλογῶν, τοῦ καπνοῦ καὶ τῶν ἀλαλαγμῶν, τῶν στεναγμῶν καὶ τῆς κλαγγῆς τῶν ὅπλων, καρρευνοβολούμενος ὑπὸ τῶν φονικῶν σφαιρῶν ριπτομένων ἀθρόως καὶ ταχέως ὡς αἱ ἀστραπαί.

»Ἐν τούτοις ἤκουσε τὸν Βότσαρην προτρέποντα διὰ θροντώδους φωνῆς τὸν ἀνδρεῖον λόχον, «Πολεμεῖτε μέχρις οὗ ἐκψύξῃ ὁ τελευταῖος ἔνοπλος στρατιώτης! Πολεμεῖτε ὑπὲρ τῶν θωμῶν καὶ τῶν ἐστιῶν ὑμῶν! Πολεμεῖτε ὑπὲρ τῶν ἀνθηρῶν τάφων τῶν ὑμετέρων προπατόρων! Ὑπὲρ τῆς ἱστορίας καὶ τῆς μητρῶας γῆς!»

»Ἐπολέμησαν ὡς γεναῖοι ἄνδρες, κατακαλύψαντες τὸ ἔδαφος διὰ μουσουλμανικῶν πτωμάτων· ἐθριάμβευσαν. Πλὴν φεῦ! ὁ Βότσαρης ἔπεσε πλήρης τραυμάτων. Οἱ εὐάριθμοι ἐπιζήσαντες ὁπαδοὶ του εἶδον ἐκεῖνον μειδιῶντα ὅτε ἀνήγειλον τὴν νίκην, γενόμενοι κύριοι τοῦ αἵματοφύρτου πεδίου. Τότε εἶδον τὰ βλέφαρα τοῦ Ἡρώος κλειόμενα εἰς τὸν θάνατον ἡρέμα ὡς εἰς τὸν νυκτερινὸν ὕπνον καὶ ὡς ἄνθη εἰς τὴν δύσιν τοῦ Ἥλιου.

»Θάνατε! πόσῳ φρικαλέος εἶσαι ἐπισκεπτόμενος τὸν νυμφικὸν θάλαμον, καὶ τὴν μητέρα ἥτις κατὰ πρῶτον αἰσθάνεται τοὺς παλμοὺς τοῦ πρωτοτόκου! Πόσῳ ἀδυσώπη-

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ στή σελίδα 432)



Φιλολογικά καὶ Καλλιτεχνικά Πορτραῖτα

Σ η μ ε ί ω σ η Α. Χ. Μ.:

Ὁ ἀνθρωπογεωγραφικὸς χῶρος τῆς Ἡπείρου συγκέντρωσε τὸ ἐνδιαφέρον πολλῶν πνευματικῶν ἀνθρώπων.

Ὅσο ἀπόμακρη στάθηκε ἡ Ἡπειρος ἀπὸ τὴν κοσμογονικὴν πρόοδο τῆς Νότιας Ἑλλάδας στὴν Ἀρχαιότητα, τόσο ἐντυπωσιακὰ προβάλλει ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Δεσποτάτου, ποὺ ἀποτελεῖ τὴ γέφυρα τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τοῦ Νεώτερου Ἑλληνισμοῦ ὡς τὸ Μεσαίωνα καὶ τοὺς νεωτέρους χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας.

Τὰ στοιχεῖα τῆς Βυζαντινῆς ἀρχιτεκτονικῆς της, ἐγκατεσπαρμένα σὲ πολυάριθμα μοναστήρια καὶ ναοὺς, ὑφασμένα μὲ τοὺς θρύλους τῶν Κομνηνῶν. Τὸ δημοτικὸ τραγούδι μὲ λίκνο τὴν Ἡπειρο — πολλὰ ἔδωκε στὸν ἄλλο ἐλλαδικὸ χῶρο κι ἐλάχιστα πῆρε — οἱ ἀκατάπαυστοι ἀγῶνες γιὰ τὴν ἐλευθερίαν, Χειμάρρα - Σούλι, ἡ κλεφτουριά. Ἡ ἐμπορικὴ τῆς πρόοδος καὶ τὰ τραπεζικὰ καταστήματα τῶν ἀποδήμων τέκνων της Τεργέστη - Βιέννη, Ὁδησὸς - Βενετία - Πόλη - Ἀλεξάνδρεια. Ἡ ἀνθιστὴς τῆς βιατεχνίας της, κάπες, ὑφαντά, ἀγγειοπλαστική, χρυσοχοΐα, ἀσημουργία. Ἡ συνακόλουθη παιδεία καὶ φιλομουσία τῶν κατοίκων της, Μοσχόπολη = Ἀθῆναι τοῦ Βορρᾶ — Σχολές τῶν Ἰωαννίνων. Εὐεργεσία καὶ Νεοελληνικὴ ἀναγέννηση. Πολιτιστικὰ στοιχεῖα, Ζαγόρι. Παραδόσεις καὶ λαϊκὴ σοφία.

Εἶναι αὐτὰ ἐλάχιστες ἐπισημάνσεις ἀπὸ τὴν ἀμείωτη πηγὴ μελετῶν ποὺ ὁ Ἡπειρωτικὸς χῶρος διέθεσε καὶ διαθέτει γιὰ τοὺς Ἕλληνες καὶ Ξένους Μελετητές του.

Ἡ βιβλιογραφία εἶναι ἓνας συνεχὴς θόμβος μελισσῶν ἐπάνω ἀπὸ τὸν Ἡπειρωτικὸ Ἀνθῶνα.

Μελετητές τῆς Ἡπείρου εἶναι οἱ βιογραφούμενοι στὸ τεῦχος αὐτὸ τῆς «Ἡπειρωτικῆς Ἑταιρείας».

Ὁ Ὀμότιμος Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Ἰωαννίνων, κ. Δ. Λουκᾶτος ἐτίμησε τὴν Ἔδρα τῆς Φιλοσοφικῆς τῆς Σχολῆς, κατέλιπε τεράστιο ἔργο τῆς Ἡπειρωτικῆς Λαογραφίας συνδυάζοντας τὴν ἀγάπην του πρὸς τὴν Ἡπειρο καὶ τὴν εὐσυνειδησία τῆς ἐπιστημονικῆς του ἐργασίας.

Ὁ κ. Παῦλος Κυριαζῆς Διευθυντὴς τοῦ Περιοδικοῦ «Φύσις καὶ Ζωή» ἀπὸ τῶν παιδικῶν του χρόνων λάτρης τοῦ Ἑλληνικοῦ ὑπαίθρου, ἀκούραστος ὀρειβάτης καὶ ἐξ αὐτοψίας ὕμνητὴς του μὲ τὰ βιβλία του «Γαλάζια Πορεία» καὶ «Περिसυλλογὴ» ἀφιέρωσε κατὰ καιροὺς ἑκατοντάδες σελίδες γιὰ τὴ φυσικὴ ὁμορφίαν τοῦ Ἡπειρωτικοῦ τοπίου, τὰ τουριστικὰ ἐνδιαφέροντα καὶ τοὺς οἰκισμοὺς τοῦ Ζαγορίου ἀπὸ πολιτιστικὴ ἀποψη.

Ξεχωρίζουν γιὰ τὴν Ἡπειρο ὁ Δημήτριος Λουκᾶτος καὶ ὁ Παῦλος Κυριαζῆς χωρὶς νὰ εἶναι οἱ μόνοι καὶ ἡ προσφορὰ τους ἡ ἀδολὴ ἀξίζει κάθε ἑξαρση.



ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΥΚΑΤΟΣ

Ο Δημήτρης Σ. Λουκάτος γεννήθηκε στ' Αργοςτόλι. Σπούδασε φιλολογία στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και υπηρέτησε στη Μέση Εκπαίδευση, από το 1931 (Κεφαλληνία, Αθήνα, Μακεδονία). Το 1938 έγινε Συντάκτης του Λαογραφικού Αρχείου (σημειρ. Κέντρου) της Ακαδημίας Αθηνών, όπου εργάστηκε 23 χρόνια. Έστρατεύθηκε στα χρόνια του πολέμου (40—41) και υπηρέτησε στον δόρειο τομέα του Αλβανικού μετώπου (του ποταμού Δεβόλη). Το 1949—50 μετακινήθηκε στα Εθνολογικά Κέντρα της Γαλλίας, όπου έλαβε διδακτορικό δίπλωμα από τη Σορβόνη. Το 1964 έγινε καθηγητής της Λαογραφίας στη νεοσύστατη Φιλοσοφική Σχολή των Ιωαννίνων, και έπειτα δίδαξε στη Φιλοσοφική Ρεθύμνου, του Πανεπιστημίου Κρήτης (1979—1981). Το Πανεπιστ. έτος 1984—85 δίδασκε και στο νεοϊδρυτο Παιδαγωγικό Τμήμα του Πανεπιστημίου Πατρών.

Για την καθηγητική εργασία του στο Πανεπιστήμιό μας των Ιωαννίνων, σε πρόσφατο υπηρεσιακό Υπόμνημά του, ο Δημήτριος Λουκάτος σημειώνει:

«Στα Ιωάννινα εργάσθηκα με ιδιαίτερο κόπο και ζήλο, επειδή η Σχολή ήταν νεοϊδρυτή, με συμπαθές σπουδαστικό υλικό, αλλά κι' επειδή ο πολιτιστικός χώρος της Ηπείρου προσφερόταν καρποφόρα για τη λαογραφική έρευνα. Με τη συνεργασία των φοιτητών οργάνωσα εκεί Αρχείο και Μουσείο, που οι διάδοχοί μου τὰ διατη-



ρουν και τὰ πλουτίζουν. Επρόδωσα με έ-
πάρκεια λαογραφικών βιβλίων την έδρα
Λαογραφίας και — το κοινωνικά και παι-
δαγωγικά σπουδαιότερο — έφρόντισα για
την άμεση λειτουργία Φοιτητικού Έστια-
τορίου, μέσα στον χώρο της Σχολής.

Για την οικειοθελή του παραίτηση από
τη Φιλοσοφική Σχολή των Ιωαννίνων,
στο διάστημα της δικτατορίας, νά τι έχει
σημειώσει ο κ. Λουκάτος στο τεύχος 45
(σελ. 34) των εκδόσεων της «Ηπειρωτι-
κής Έταιρείας»:... Υπέβαλα την παραι-
τησή μου στις 24 Ιουνίου 1969 (μετά τις
έξετάσεις και την πρώτη χορήγηση πτυ-
χίων της Σχολής), «διά λόγους ύγείας
και εκδήλου κοπώσεως»... Φυσικά, ή ψυ-
χική μου κόπωση ήταν τότε βαρύτερη από
τη σωματική. Άλλιως, θά μπορούσα νά
ζητούσα αναρρωτικές άδειες, που δέν θά
έμείωναν τούς μισθούς μου.

Επόμενα πάντως πολύ για τόν αποχω-
ρισμό μου από τη διδασκαλία, από τὰ
παιδιά και τὰ Γιάννινα, που αγαπούσα.
Και είναι γνωστό, πόσο πιδόδυνηρό εί-
ναι, για τόν οποιοδήποτε Δάσκαλο, νά
παρατείνεται μόνος του, παρά νά τόν απο-
λύουν. Τὰ έμπόδια όμως για ένα έλεύθε-
ρο ή έστω κανονικό πανεπιστημιακό έργο



ήταν πολλά και απογοητευτικά...».

Από το 1978 ο καθηγητής Δημήτριος Λουκάτος είναι Πρόεδρος της «Ελληνικής Λαογραφικής Έταιρείας» και διευθυντής του περιοδικού της.

Βιβλία του: «Κεφαλονίτικη Λατρεία» (1946) μεταφρασμένη στα γαλλικά, από τον JEAN MALBERT» (1950). «Κεφαλονίτικα Γνωμικά (1952), «Νεοελληνικά Λαογραφικά Κείμενα» (Ι. Ζαχαρόπουλος, 1957), «Σύγχρονα Λαογραφικά» (1963), «Νεοελληνικοί Παροιμιομυθοί» (Ερμής, 1972), «Εισαγωγή στην Ελληνική Λαογραφία» (Μορφωτικό Ίδρυμα Έθνικής Τραπέζης 1977, 6' έκδ. 1978). «Χριστου

γεννιάτικα και των Γιορτών» (Φιλιππότση, 1979), «Πασχαλινά και της Άνοιξης (Φιλιππότση, 1980). «Τα Καλοκαιρινά» (Φιλιππότση, 1982), «Συμπληρωματικά του χειμώνα και της Άνοιξης» (1985), και πλείστες συνεργασίες σε έπιστημονικά περιοδικά.

Ο Δημ. Λουκάτος είναι, από το 1978, αντεπιστέλλον Μέλος της Ακαδημίας Έπιστημών του Παλέρμου, έχει δε τιμηθεί (1981) με το διεθνές βραβείο Λαογραφίας GOTTFRIED VON HERDER, από το Πανεπιστήμιο και την Ακαδημία της Βιέννης. Από ελληνικής πλευράς, έχει τιμηθεί με τον Ταξίαρχη του Φοίνικος.



ΠΑΥΛΟΣ ΚΥΡΙΑΖΗΣ

ΠΑΥΛΟΣ ΚΥΡΙΑΖΗΣ του Χαριλάου, γεννήθηκε το 1912. Δημοσιογράφος, οικονομολόγος και λογοτέχνης, συνεργάτης των εφημερίδων «Βήμα», «Νέα», «Οικονομικός Ταχυδρόμος» 1952 μέχρι σήμερα, και παλαιότερα της «Έλευθερίας» (1946—1952).

Προϊστάμενος κλάδου Έγκυκλοπαίδιων Έκδόσεων «Πάπυρος - Λαρούς». Σύμβουλος και Διευθυντής Γραφείου Τύπου της Κοσμητείας Έθνικού Τοποίου και Πόλεων. Υπεύθυνος έκδοσης «Γνωρίστε την Ελλάδα» του Ε.Ι.Ρ., συνεργάτης του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος και πολλών έπιστημονικών και λογοτεχνικών περιοδικών.

Έλαβε μέρος στην Έθνική Αντίσταση. Διετέλεσε Γεν. Γραμματέας της Όμοσπονδίας Έκδοτικών Σωματείων Ελλάδος

(1939—1945). Αντιπρόεδρος της (1949—1951). Πρόεδρος Παιδικών Κατασκηνώσεων Καποχής (1942—1944), διορισμένος απ' τον Αρχιεπίσκοπο Διμασκηνό, Γραμματέας του ΣΕΓΑΣ (1946—1948), Αντιπρόεδρος της Ένώσεως Ελλήνων Συγγραφέων και Δημοσιογράφων Τουρισμού (1960—1966), Σύμβουλος της Φιλοδασικής Ένώσεως Αθηνών (1959 — συνεχώς μέχρι σήμερα), Πρόεδρος και Αντιπρόεδρος της Κίνησης για την Νεό-



τητα» πού ίδρυσε ο Πρωτοπρεσβύτερος Γ. Πυρουνάκης (1976 — μέχρι σήμερα), Έκδότης - Διευθυντής του περιοδικού «Φύση και Ζωή» (1970—μέχρι σήμερα) κλπ. Είναι μέλος της Έταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών της Διεθνούς Ένώσεως Δημοσιογράφων, της Ένώσεως Δημοσιογράφων, της Ένώσεως Συντακτών Ημερησίων Έφημερίδων Αθηνών, της Ένώσεως Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, της Έλληνικής Επιτροπής Διεθνούς Αμνηστίας και πολλών άλλων πνευματικών και επιστημονικών οργανώσεων.

Το 1965 έτυχε του Β' Βραβείου Ελλήνων Δημοσιογράφων, του Δημοσιογραφικού Διαγωνισμού της «Έλευθεροτυπίας», για σειρά αποκαλυπτικών άρθρων του για τις άθροες αγορές ελληνικών άκτων από ξένους, έρευνα που είχε μεγάλη απήχηση στην Έλληνική Βουλή και τον διεθνή τύπο.

Τελειώνοντας τις σπουδές Νομικών, Πολιτικών και Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Αθηνών το 1937, συνέγραψε πολλά έργα και πραγματείες δημοσιευθείσες σε αθηναϊκές έφημερίδες και περιοδικά.

Έκδοθέντα βιβλία του: «Ιωάννης Χρυσάφης ένας Απόστολος της Φυσικής Αγωγής στην Ελλάδα» (1957), «Τα Έθνικά Κρηροδοτήματα» (1957), «Η Οικονομία της Κύπρου» (1958), «Η κακή οργάνωση των Δημοσίων Υπηρεσιών» (1959), «Γιάννης Σαρρής, — Ένας έμπνευσμένος εκπαιδευτικός» (1962), «Γαλάζια Πορεία» (1961—1963), τρεις εκδόσεις — Α' Κρατικό Βραβείο Ταξιδιωτικής Λογοτεχνίας Επιτροπής Υπουργείου Παιδείας (1962), «Η Λαϊκή Κατοικία στην Ελλάδα», (1962), έκδοση Συλλόγου Ελλήνων Αρχιτεκτόνων, «Περυσυλλογή», αισθητικά και ιστορικά Δο-

κίμια (α' και β' έκδοση του Βιβλιοπωλείου της «Έστίας» 1964 και 1965). Εύφημη μνεία «Ομάδος των 12», «Ο Έπιμελητηριακός θεσμός στην Ελλάδα» ('64) «Δέκα εργάτες της Έλληνικής προκοπής» (1965), «Θά έπιβιώσει ο Χριστιανισμός;» (1966), «Οι έμποροι στην Έπανάσταση του 1821» (1974), έκδοση Έμπορικου και Βομηχανικού Επιμελητηρίου Αθηνών, «Πρώτοι Έλληνες Τεχνικοί Έπιστήμονες» (1976), έκδοση Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος, Βραβείο Ακαδημίας Αθηνών, «Δύο Άγνωστοι Δημιουργοί» (1980) κλπ.

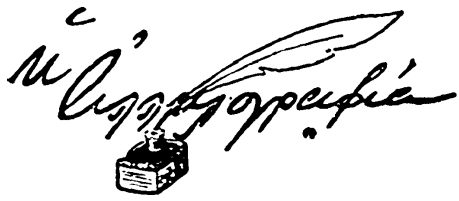
Για το λογοτεχνικό έργο του Π. Κυριαζή, που μέρος μεταφράστηκε στην αγγλική, ιταλική και γαλλική γλώσσα, δημοσιεύθηκαν ευμενέστατες κριτικές κορυφαίων των Έλληνικών γραμμάτων, μεταξύ των οποίων της Έλλης Άλεξίου, Μάρκου Αύγερη, Γιώργου Βαλέτα, Βάσου Βαρίκα, Τάσου Βουρνά, Νικηφόρου Βρεττάκου, Ρήγα Γκόλφη, Γιώργου Θεοδοά, Λιλής Ιακωβίδου, Παναγιώτη Κανελλόπουλου, Μπάμπη Κλάρα, Μ. Καραγάτση, Ανδρέα Καραντώνη, Λέοντα Κουκούλα, Άλεξ. Κοτζία, Μιχ. Γ. Μερακλή, Στρατή Μυριωήλη, Κώστα Ούρανη, Παύλου Παλαιολόγου, Άγγελου Σικελιανού, Κυριάκου Σιμοπούλου, Σοφίας Σπανούδη, Μιχ. Στασινόπουλου, Γιώργου Φτέρη, Δημήτρη Φωτιάδη, Γιάννη Χατζίνη κ.ά.

Η Ακαδημία Αθηνών, τιμώντας την πνευματική προσφορά του Π. Κυριαζή, δράβευσε το σύνολο του έργου του το Δεκέμβριο του 1976.

—Κατά αφήγηση παλιότερων, οι πρόγονοι των Κυριαζήδων, «Ζαγκιάδες», κτηνοτρόφοι της Ηπείρου, μετανάστευσαν στα χρόνια του Άλη - Παά στην Εύρυτανία, με έπικεντρο το Ιστορικό Μοναστήρι της Παναγίας Μπρουσιώτισσας.



Ηπειρωτική Πνευματική Ζωή και Κίνηση



◆ Γράφουμε καὶ μᾶς γράφουν

◆ Στέλλουμε καὶ μᾶς στέλνουν

Ὡς πότε ἡ κακοποίηση τῆς ἱστορίας τοῦ '40;

Σημείωση: "Οτι ἡ Ἱστορία συνεχῶς γράφεται εἶναι μιὰ παμπάλαιη ἀλήθεια συνεχῶς ἐπικυρούμενη. "Οτι ὅσο «ἐπίσημη» εἶναι ἡ Ἱστορία τόσο ὅζει νοθείας — ἐπίσης εἶναι ζήτημα, ποὺ πάντα πρέπει νὰ μᾶς προβληματίζει. "Οταν μάλιστα οἱ πρωταγωνιστές τῶν ἱστορικῶν γεγονότων γίνονται ἱστοριογράφοι...

Ὁ μακαρίτης Γεώργ. Κονδύλης (στά 1934) ὑπαινισσόμενος ἱστορικά ἔργα τῆς ἐποχῆς γραμμένα ἀπὸ δρῶντα, στὸν Αἰ' Παγκόσμιον Πόλεμον καὶ στὰ Μικρασιατικά, πρόσωπα ἔλεγε: «"Αν δὲν φύγωμε μεῖς τὰ παλιόσκυλα ἀπὸ τῆ μέση ἀληθινῇ ἱστορία δὲν γράφεται!"».

Στὶς περὶ τῆς Ἐποποιίας τοῦ '40, ἐξ ἀφορμῆς τῆς Ἐπετείου, ἀπὸ τὶς κάθε τόσο προχειρολογίες τῶν Ε. Ρ.Τ. ἀναφέρεται ἡ ἐπόμενη ἐπιστολή τοῦ Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου κ. Ἀλεξ. Τσουκανέλη.

α.χ.μ.

Τῇ 8.11.1985

Φίλτατε Ἀλέξανδρε,

Μὲ τὴν ἐκπομπή τῆς Τ.Β. στίς 5.11.85

(Πρῶτο πρόγραμμα — Ἐδῶ καὶ τώρα — ὥρα 9.40') ὅπου ὀλιγόστιγμη συνέντευξή μου γιὰ τὸ κοσμοϊστορικὸ γεγονός τῆς ἀμυνᾶς μας στὸ Καλπάκι, δόθηκε ἡ ἐντύπωση ἀπὸ τὰ λεγόμενα τοῦ Στρατηγοῦ κ. Μ. Σούλη, πὼς ἂν δὲν ὑπῆρχε Μαυρογιάννης, δὲν θὰ ὑπῆρχε «Καλπάκι», δὲν θὰ ὑπῆρχε «Ἐπος»!

Βέβαια, πολλοὶ ἐξεπλάγησαν μὲ τὴν «ἀνακάλυψη» αὐτὴ τοῦ Στρατηγοῦ, λοχαγοῦ τότε Διαβιβάσεων στὴν VIII Μεραρχία (ὅπου ὁ «Σούλης» ὑπὸ τὶς ἄριστες διαταγὲς τοῦ Μαυρογιάννη δ ο ὑ λ ε ψ ε καὶ π ρ ο ε κ ι ν ὀ ὑ ν ε υ ε μ ε ρ α - ν ὄ χ τ α, θὰ πρέπει νὰ τὸ ἀναγνωρίσουμε).

Ὅμως ὁ ὁσοσδήποτε θαυμαστὸς μας γιὰ τὴν τεράστια σ υ μ β ο λ ή τοῦ θρυλικοῦ «Συνταγματάρχη Μαυρογιάννη», καὶ κατὰ τὴν προετοιμασία τοῦ ἀγῶνα αὐτοῦ καὶ κατὰ τὴ διάρκεια του, θὰ μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ νομίζω ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι λόγος γιὰ νὰ διορθώσουμε τὴν Ἱστορία!

Ὅλος ὁ κόσμος ξέρει καὶ ἡ Ἐπίσημη Ἱστορία Στρατοῦ βεβαίως πὼς ὁ «Μπαρμπαχαράλαμπος» ἦταν ἐκεῖνος, ποὺ στὸ δραματικώτατο καὶ ὀλονύκτιο ἐκεῖνο Συμβούλιο στὸ Πετσάλι, ὅταν τὸ Γ. Στρατηγεῖο μὲ τὴν ὑπ' ἀριθ. 13168)31.10.40 ἀπόρρητη διέταξε ὑποχώρηση μέχρι τὸν Ἀραχθό, ὅταν τὸ Ἀπόσπασμα Φιλιππῶν μὲ Διοικητὴ Ὑποστράτηγον ἐκάλπαζε πρὸς

τό... Καναλάκι, ἀφ' ἵν' οὐκ ἔστ' οὐδ' Ἰταλοὺς ἀν' οἰκτὸ τὸ δρόμο
πρὸς τὰ Γιάννενα καὶ ὅταν ὁ Δαδάκης τὰ..
θαλάσσιον στήν Πίνδο, ἀναγκάζοντας τὸ
Βραχνὸ νὰ τὸν ἐπιτιμήσει μπροστὰ στοὺς
ὕφισταμένους του κλπ. κλπ., ὁ Κατσιμή-
τρος, ἐπαναλαμβάνω, ἦταν ἐκεῖνος πού
βροντοφώνησε τὸ ἱστορικό!

— Τίιιιιποτα! Ἐγὼ θὰ τοὺς κρατήσω
ἐδῶ μέχρι νὰ συμπληρωθεῖ ἡ ἐπιστράτευ-
ση καὶ τότε, ἂν θέλουν (ἐννοοῦσε τὸ Κέν-
τρον) ἔρχονται καὶ μᾶς σώζουν. Ἀλλοιῶς
ἐδῶ θὰ πεθάνουμε!

Φυσικὰ τὴ γενναία αὐτὴ ἀπόφαση, τὴν
ἀντίθετη πρὸς τὴς Διαταγὰς τοῦ Γ. Στρα-
τηγείου δὲν τὴν πῆρε ὁ ἀείμνηστος Στρα-
τηγὸς μας ἀδασάνιστα καὶ χωρὶς νὰ συμ-
βουλευθῇ τοὺς ἐπιτελεῖς του, τοὺς Ἀρχη-
γοὺς Πεζικοῦ καὶ Πυροβολικοῦ, τοὺς Δι-
οικητὰς τῶν Συνταγμάτων του, μὲ βαρύ-
νουςα πάντα τὴ γνώμη τοῦ Μαυρογιάν-
νη, πού δήλωσε κατηγορηματικὰ πὼς «θά-
ταν ἀδύνατο νὰ μεταφερθεῖ καὶ νὰ ταχθεῖ
τὸ πυροβολικό μας στὸ Μπιζάνι καὶ τὰ
πéρις γιὰ νὰ ὑποστηρίξει τὴν ἀναδίπλωση
μέχρι τὸ Ζυγὸ καὶ τὸν Ἀραχθό.

Καὶ ἀποφαίνεται τὸ ὑπὸ τὸν Ἀντιστρά-
τηγο Καθενιώτη Ἀνώτατο Στρατιωτικὸ
Συμβούλιο, πού συνεκροτήθη γιὰ τὴ σύν-
ταξη γενικῆς ἐκθέσεως τοῦ πολέμου 1940
— 41, μεταξὺ ἄλλων:

«...Ὁ Διοικητὴς τῆς VIII Μεραρχίας
ὕπαστράτηγος Κατσιμήτρος Χαράλαμπος
κατώρθωσε, τηρῶν πάντοτε τοὺς κανόνας
τῆς πειθαρχίας, νὰ περιφρουρήσει καὶ νὰ
σώσει τὴν ἡρωϊκὴ καὶ πολυπαθὴ Ἡπειρὸν
ἀπὸ πρόωρον καὶ ἀδικαιολόγητον παρά-
δοσίν τῆς εἰς τὸν ἐχθρόν, γενόμενος οὕτω
ΑΞΙΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ!...»

Γράφει καὶ ὁ δικός μας δεσπότης Στρα-
τηγὸς Τσακαλώτος στὸ ἐκ δύο χιλιάδων

σελίδων περισπούδαστο ἔργο του «Σαράν-
τα χρόνια στρατιωτικῆς τῆς Ἑλλάδος» πού
σὺν Διοικητῆς τοῦ 40οῦ Σ) τοῦ Εὐζώνων
(Ἀρτης) τότε εἶχε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ζή-
σει τὸν ἀγῶνα ἀπὸ ὦρα εἰς ὦρα καὶ ἀπὸ
μέρα εἰς μέρα:

«...Ἐπάνω στὸ ζήτημα αὐτό, ἔχουν γί-
νει πολλές συζητήσεις, ἂν δηλ. ἡ πρωτο-
βουλία τῆς ἀμυνας ἐκεῖ ἦταν πρωτοβουλία
τοῦ Μεράρχου ἢ τοῦ Γ. Στρατηγείου. Αὐ-
τὸ εἶναι: τώρα ἀπολύτως ξεκαθαρισμένο,
ὅτι ἦταν πρωτοβουλία τοῦ ψυχραίμου αὐ-
τοῦ Μεράρχου. Δὲν διέταξε σὺμ-
π τ υ ξ ἡ!...».

«Ὅμως καὶ κάτι ἄλλο θὰ πρέπει νὰ
προσθέσω ἐδῶ. Παίρνοντας τὴν ἀπόφαση
αὐτὴ τῆς ἀμυνας μέχρις ἐσχάτων» ὁ Κατσι-
μήτρος ἐξέφραξε καὶ τὴ θέληση ὁλοκλη-
ρου τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἡπείρου πού εἶχε
ἀποφασίσει ὅπως «κοινῇ γνώμῃ πάντες αὐ-
τοπροαιρέτως ἀποθανοῦμεν καὶ οὐ φεισό-
μεθα τῆς ζωῆς ἡμῶν!...». Ἀλλωστε τοὺς
τό... φυλάγαμε αὐτὸ τῶν Ἰταλῶν ἀπὸ τὸ
1917 πού μὲ ξένες πλάτες εἶχανε φθάσει
μέχρι τὴν Πρέβεζα!..., μὴ ξεχνώντας τὴν
ὑποὺλη ἐνέργεια στὴ χάραξη τῶν Ἑλλη-
νοαλβανικῶν συνόρων (Τελίσι 1923) καὶ
τὸ βεμβαρδισμὸ τῆς Κερκύρας καὶ τὴν πο-
λεμικὴ ἀποζημίωση πού πληρώσαμε. Κύ-
ρια αἰτία νὰ μείνει ἡ Βόρ. Ἡπειρὸς ἐκ-
τός τῆς Ἑλλάδος.

Τὰ λίγα λοιπὸν αὐτὰ ἀπὸ τὰ τόσα καὶ
τόσα πού ἔχουν λεχθῇ καὶ θὰ λεχθοῦν
γιὰ τὸ «Καλπάκι», γιὰ νὰ λέμε τὰ «σω-
στά» μὲ τὸν ἀπέραντο θαυμασμό μου γιὰ
τὸν πανένδοξο, τὸν ἀσύγκριτο, τὸ θρυλι-
κὸ Μαυρογιάννη μας, τὸ ν ἄ ξ ι ο
τ ῆ ς Π α τ ρ ῖ δ ο ς πού τόσο μὲ τι-
μοῦσε μὲ τὴν ἐκτίμηση καὶ τὴν ἀγάπη
του.

ΑΛ. Σ. ΤΣΟΥΚΑΝΕΛΗΣ



Τσίλιες ὁ Δήμαρχος, κλέφτης ὁ Γυμνασιάρχης μὲ τοὺς μαθητὲς του

Μὲ τὸ μακαρίτη Γρηγόρη Σακκά γνωρίστηκα κάποιο θράδυ σὲ ἓνα κοινὸ τραπέζι· πού μᾶς εἶχε καλέσει ὁ Δεσπότης στὰ Γιάννινα καὶ ἤδη ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Σεραφεῖμ. Ἐκεῖ μὲ εἶχε ἐντυπωσιάσει ἡ ὁρεξὶ τοῦ δημάρχου, μολονότι ἦταν θράδι καὶ τὰ χρόνια μὲ τὸ πέρασμά τους σηματοθεοῦν τὸν ἄνθρωπο καὶ τὴ ζωὴ του.

Ἀπὸ τότε εἶχαμε τακτικὴ ἐπαφή. Ὁ δήμαρχος ἐνδιαφέρονταν γιὰ τὰ σχολεῖα, ἰδιαίτερα γιὰ τὰ φτωχὰ παιδιὰ πού φοιτοῦσαν στὸ σύνολό τους στὸ γυμνάσιο ἀρρένων Ἰωαννίνων, στὸ ὁποῖο ὑπηρετοῦσα ὡς γυμνασιάρχης.

Κάποτε τὲ μία ἀπὸ τὶς ἐπαφές πού εἶχαμε τὸν παρακάλεσα νὰ μὲ βοηθήσει γιὰ νὰ στρώσουμε τὸ πεζοδρόμι πού ἦταν χαλασμένο ἀπέξω ἀπὸ τὴν παλιὰ Ζωσιμαία. Τοῦ ὑπέδειξα μάλιστα πού ὑπῆρχε τὸ κακατάλληλο ὕλικό, γιὰ τὸ πεζοδρόμιο. Θυμᾶμαι ὅτι σωριασμένο αὐτὸ τὸ ὕλικό ἦταν ἐκεῖ πού εἶναι τὸ δικαστικὸ μέγαρο σήμερα.

—Δυστυχῶς, μοῦ ἀπάντησε, εἶναι προωρισμένο γιὰ ἄλλο, ὥστοςο συνέχισε, μπορεῖ νὰ γίνη κάτι ἄλλο.

Ἀπὸ ἄμεσο ἐνδιαφέρον καὶ περιέργεια ρώτησα νὰ μάθω τί σκεπτόνταν ὁ δήμαρχος γὰ τὰ καπάνια πού ἦταν σιδαγμένα στὴ θέσῃ, πού ἀνέφερα καὶ ἦταν κατάλληλα γιὰ τὸ πεζοδρόμιο τῆς Παλιᾶς Ζωσιμαίας.

Μοῦ εἶπε τότε ὁ μακαρίτης Γρηγόρης τὰ ἐξῆς ἀμίμητα:

—Ἐσὺ κ. γυμνασιάρχα θὰ πάρης μερικοὺς μαθητὲς καὶ μὲ ἓνα φορτηγὸ θὰ πᾶς ὅπου εἶναι σιδαγμένο τὸ ὕλικό καὶ θὰ φορτώσης ὅ,τι σοῦ χρειάζεται. Ἐκεῖ κοντὰ θὰ φυλάγω καὶ ἐγὼ γιὰ νὰ μὴ μᾶς πάρη μυρωδιὰ κανέννας.

Τσίλιες ὁ δήμαρχος, κλέφτης ὁ γυμνασιάρχης μὲ ὀμίλο μαθητῶν γιὰ νὰ γίνη τὸ πεζοδρόμιο τῆς Παλιᾶς Ζωσιμαίας.

Ἦταν τότε ἡ ἀγαθότητα καὶ ἡ ἀφέλεια τοῦ μακαρίτη Γρηγόρη. Τὸ καλὸ νὰ γίνη, πού φυσικὰ δὲνπραγματοποιήθηκε, γὰτι προσέκοψε στὴν ἄρνησιν τοῦ ὑπογράφοντος τὸ παρόν, ἡ ὑπόθεσιν νὰ ἔχη τὴν ἀναφεραμένη συνέχεια σύμφωνα μὲ τὶς ὑποδείξεις τοῦ δημάρχου.

Καὶ κάτι ἄλλο θυμοῦμαι πού ἀναφέρεται στὸ μακαρίτη Γρ. Σακκά:

Εἶχαν περάσει μερικὰ χρόνια. Ἡ συνάντησή μας, τυχαία καθ' ὅλα, ἐγένε στὴν πλατεῖα Κλαυθμῶνος. Ὁ Γρηγόρης Σακκάς, τέως δήμαρχος, καὶ φτωχός, ὁ ὑπογράφων τέως γυμνασιάρχης καὶ πολιτικὸς συγκαταξιοῦχος.

Κάπου καθίσαμε καὶ κουδεντιάσαμε. Περρασμένα μεγαλεῖα, συνδυασμένα μὲ τὸ παράπονο τοῦ τέως δημάρχου, πού πάλευε στὴν Ἀθήνα καὶ ἀνεδοκατέδανε τὶς σκάλες τοῦ Ὑπουργείου Ἑσωτερικῶν νὰ πάρη κι' αὐτὸς κάποια σύνταξιν γιὰ νὰ ἀνταποκρίνεται στὶς στοιχειώδεις βιοτικὰς ἀνάγκες του. Φοδερὲς δυσκολίες ἀντιμετώπιζε καὶ τὸ παράπονό του ἦταν τότε ἀνθρώπινο. Ὑπουργὸς τῶν Ἑσωτερικῶν ἦταν ὁ Γιάννης Τσιριμῶκος καὶ ἂν δὲν γελιέμαι ἀπ' ἐκείνους πού διεκλήρυσαν καὶ

ἀγωνίζονταν γι' αὐτὸ ποὺ λέμε «κοινωνι-
κότητα».

Ἕνα παιδὶ τοῦ λαοῦ, ὅπως ἦσαν ὁ Γρη-
γόρης Σακκάς, ποὺ εἶχε ὑπηρετήσει στὴν
κοινωνικότητα μὲ πάθος καὶ συνέπεια, δὲν
εἶχε δικαίωμα, ὅταν ἔγινε ἀπόμαχος, νὰ
ἐξασφαλίσῃ μερικὰ ψυχία ἐπιδιώσεως...

Καθηδρομικά

Ἀθῆναι τῇ 29.10.1985

Ἀγαπητὲ κ. Μαυροπούλε,

Σκαπὸς τοῦ γράμματός μου εἶναι ὄχι
μόνο γιὰ νὰ σὰς ἐκφράσω τὰ συγχρητή-
ριά μου — κοντὰ στὰ τόσα ἄλλα — γιὰ
τὸ θαυμάσιο, ἀπὸ κάθε πλευρά, περιοδικό
σας ἀλλὰ καὶ νὰ σὰς εὐχαριστήσω θερμὰ
γιὰ τὸ φιλοφρόνημά σας πρὸς τὸ βουνό
τῆς γενετήρας μου Μπράλου, τὸ Καλλι-
δρομο, τὸ ὁποῖο χαρακτηρίζετε, στὸ δημο-
σίευσμά σας «Ἀδελφοὶ καὶ φυσιολάτρες»
στὸ τεύχος τοῦ Λυγούστου 1985, σὺν «ἓνα
ἀπὸ τὰ ὠραιότερα, ὄνομα καὶ πράμα, ἐλ-
ληνικά βουνά».

Εἶχα νὰ τὸ ἐπισκεφθῶ ἀπὸ τὰ παιδικά
μου χρόνια καὶ ἀξιόθηκα νὰ τὸ ἐπισκεφθῶ
ἐφέτος τὸν Λυγούστο. Μακριὰ ἀπὸ τὴ γυν-
στή παροιμία τοῦ γύφτου, ποὺ παινεύει
τὴν καλύβα του, καὶ μὲ τίς ἐμπειρίες πᾶ
τῆς ἡλικίας, εἶδα ὅτι εἶναι πράγματι ἓνα
ὠραῖο βουνό.

Αὐτό, λοιπόν, τὸ ὠραῖο βουνό παρ' ὀλί-
γο νὰ ἔχη τὴν τύχη τῶν τόπων ἄλλων,

ποὺ κἀθηκαν ἐφέτος, ὅπως φαίνεται ἀπὸ
τὸ ἐσωκλειστο φωτοαντίγραφο ἐπιστολῆς
μου πρὸς τὴν «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ», καὶ νὰ
γίνῃ θύμα τῆς ρυιέικης... «σουβλιμάδας»
ἢ ἀλλοιῶς «κοντασουβλίων»!

Με ἐκτίμηση

ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΚΑΣΣΙΟΣ

Χάσματα μνήμης

Ἐν Βόλῳ τῇ 22 Ὀκτωβρίου 1985

Π ρ ὀ ς

Τὴν Ἑπειρωτικὴν Ἑταιρείαν

ὁδὸς Μαυρομάχη 7

Ἀθήνας.

Σὰς ἀποστέλλω τὴν εἰσφορά μου ἐκ ὀρχ.
ἐξακοσίων (600) διὰ τὰ Δελτία πνευμα-
τικῆς ἐνημερώσεως τῶν μηνῶν Αὐγούστου
καὶ Σεπτεμβρίου 1985. Παρακαλῶ νὰ μὲ
συγχωρήσετε διότι ἐδράδυνα νὰ σὰς ἀπο-
στείλω τὴν εἰσφοράν μου καὶ τοῦτο ὀφεί-
λεται εἰς τὸ προχωρημένον γῆρας ἐξ οὗ
μὲ διέπει καὶ δαλείπουσα μικρὰ ἀμνησία.
Ἄγω τὸ 93ο ἔτος.

Μετὰ τιμῆς

Δ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

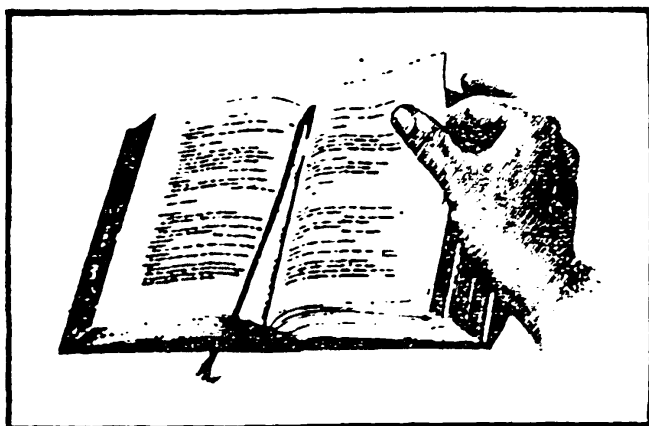
ΧΑΣΜΑΤΑ ΜΝΗΜΗΣ

ΣΗΜ.:

— Ἐὼρὲ παλληκάρι μου! Ἐγὼ ποῦ
μέ... ἄγει ὁ Χρόνος (Κρόνος ποὺ τρώγει
τὰ παιδιὰ του) στὸ 72ον καὶ εἶμαι ἀγορά-
κι μπροστά σου... ἔχω περισσότερα χά-
σματα καὶ χασήματα! α.χ.μ.



ΗΠΕΙΡΩΤΕΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΗΠΕΙΡΟ



ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΟΥΝΔΟΥΡΟΥ:

“ΑΛΛΟΤΙΝΑ ΚΙ ΑΞΕΧΑΣΤΑ..

‘Ο ι α τ ρ ό ς κ. Κ ώ σ τ α ς Π α -
π ᾶ ς:

«...Οί περιγραφές των διαφόρων τύπων του χωριού σου, καθώς του παπᾶ, είναι ζωντανές και με τη γλώσσα και τη γραφή αὐτῶν τῶν ἰδίων.

Μερικά δὲ κομμάτια τὰ ξαναδιαβάσα και θὰ τὰ ξαναδιαβάσω».

‘Ο κ. Β α γ γ έ λ η ς Ν ι ά κ α ς:
Μοῦ θυμίζεις Χρηστοδασίλη...».

‘Ο κ. Ἡ λ ί α ς Ο ἰ κ ο ν ό μ ο υ,
ἀπὸ τὸν Τσαμνιτᾶ:

«...Τὸ βιβλίο σου εἶναι ἓνα λογοτεχνικὸ καὶ παραδοσιακὸ Μουσεῖο τοῦ τόπου μας...»

‘Ο Π α ρ α μ υ θ ί α ς, Φ ι λ α τ ῶ ν
καὶ Γ η ρ ο μ ε ρ ί ο υ κ. Τί τ ο ς:

«...Εὐθὺς ἀμέσως ἀνέγνωσα τὰ ὅσα ἐν αὐτῷ ἀναφέρετε, συγχαίρω δὲ ὑμᾶς ἐγκαρδίως, διότι οὐδέποτε λησμονεῖτε τὴν γενέτειραν ὑμῶν...».

‘Ο κ. Θ α ν ά σ η ς Γ κ ί κ α ς:
«...παρουσιάζει μὲ γλαφυρότητα καὶ

παραστατικότητα τὴ γένεση, τὴν ἱστορία καὶ τοὺς θρύλους τῆς Πόδλας μας...».

‘Ο κ. Λ ε ω ν ί δ α ς Ν ά τ σ η ς:

«Τὸ βιβλίο σας εἶναι πράγματι: μιὰ πλούσια πνευματικὴ προσφορά στὴν ἑλληνικὴ λαογραφία καὶ ἠθογραφία...

...ζωντανεύει τίς ἀναμνήσεις καὶ πλημμυρίζει τίς ψυχές μας μὲ τὸ μεγαλεῖο τοῦ ἀπλοῦ, τοῦ ἀπέριττου, τοῦ ταπεινοῦ, ποὺ φέρει τὴν ἀνοιξή στὴν καρδιά, τὸ χαμόγελο στὰ χεῖλη, τὸ χάδι καὶ τὴν ἀπαλότητα στὴν ψυχή...».

‘Ο μ α κ α ρ ί τ η ς ι α τ ρ ό ς Φ ώ -
τ η ς Μ π α ρ ᾶ ς:

«Τί καλὰ ποὺ θὰ ἦταν ἂν ὅσοι ἀπὸ τοὺς Ἠπειρώτες γνωρίζουν κάτι ἀπὸ τὴν ἱστορία τοῦ χωριού τους κάθονταν κι ἐγγραφαν σὲ βιβλία, περιοδικὰ κι ἐφημερίδες γιατί ἔτσι μπορεῖ καὶ πρέπει νὰ μείνουν καὶ νὰ μὴ χαθῇ τίποτε ἀπὸ τὴν ἱστορία καὶ τὴν παράδοση τοῦ τόπου μας».

‘Ο συγγραφέας κ. Κ ώ σ τ α ς Θ ρ α
κ ι ώ τ η ς:

Νέα Σμύρνη 7.9.85

Ἀγαπητέ μου κ. Κούνδουρε,

Ἀπὸ τὸν ἀξιολάτρευτο ἀνεψιό σας Τζίμη Πανταζή καὶ φίλο μου, ποὺ τὸν ἔχτι-

μῶ ἰδιαίτερα γιὰ τὸν ἀδαμάντινο χαρα-
χτήρα του, πῆρα τὸ βιβλίο σας «Ἀλλοτι-
νὰ κι ἀξέχαστα». Εἶναι ἀληθινὰ ἓνα ἔρ-
γο πραγματικῆς Ἑποποιίας. Μιά ἐξάιρε-
τη τοιχογραφία τῶν παιδικῶν σας ἀνα-
μνήσεων ἀπ' τὴν ἀξέχαστη πατρίδα σας
τὴν Πόδλα πού μέσα ἀπὸ αὐτὴν ξεπη-
δαί: ὁλόκληρη ἡ βασανισμένη Ρωμοσύνη.

Ἐντυπωσιάστηκα ἀπὸ τὸ ὕψος σας, γι-
ατί εἶστε ἓνας πολὺ καλὸς ἀφηγητής. Ἐδῶ
μοῦ θυμίσατε τοὺς παραμυθάδες τοῦ πα-
λιοῦ καιροῦ, ὅπου οἱ ἀκροατές τους κρε-
μιόταν ἀπὸ τὰ χεῖλη τους. Δὲν ξέρω καί
γιατί ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή πού τὸ πῆ-
ρα στὰ χέρια μου δὲν τὸ ἄφησα παρὰ μο-
νάχα σὰν ἔφτασα στὸ τέλος αὐτῆς τῆς ἡ-
ρωϊκῆς Ὀδύσειας τοῦ χωριοῦ σας. Καί
πρῶτα - πρῶτα θαύμασα τὴ μαστοριά τοῦ
λόγου σας. Τὴ ζωντανή λαϊκὴ του γλῶσ-
σα, τὰ βάρβαρα καὶ τοὺς καθημούς τῶν ἀ-
πλοϊκῶν ἀνθρώπων, πού φορτωμένοι τὴν
Μεγάλῃ παράδοσιν τῆς γενιᾶς τους τὴν ἔ-
φεραν νὰ ριζώσῃ σὰν τὴν Ἱερὴ Κιβωτὸ
στὰ πεπρωμένα τους χώματα.

Μὲ συγκίνησε τὸ φυσικὸ καὶ ἀνθρώπι-
νο τοπίο, πού τὸ ζωντανέψατε μὲ τὴν θα-
υράτη παρατήρηση καὶ τὴ δύναμιν τῆς
ψυχολογικῆς σας ἐμπνοῆς. Μὲ γοήτεψε
ἡ λεβεντιά καὶ τὸ ὄραμά τους νὰ δημιουργ-
γήσουν μέσα ἀπὸ τὸ χάος καὶ τὴν κατα-
στροφή τὴ νέα ζωὴ, «μὲ ἓνα αἷμα, μὲ
καρδιά καὶ μιὰ ψυχὴ». Αὐτὴ τὴ θαυότε-
ρη οὐσία τοῦ μηνύματος τὴν ἔζησα μαζί
σας, ὅχι σὰν ἀδιάφορος θεατής, μὰ σὰν
ἐνθερμὸς ἀναγκνῶστης καὶ ἐμόλογος πα-
θὸς στὴν Μεγάλῃ Ἑθνικῇ μας περιπέτεια,
ἐπειτα ἀπὸ τὴν ἀποτίναξιν τοῦ ζυγοῦ τῆς
Τουρκικῆς τυραννίας, ἕως σήμερα πού ἀ-
ναζητοῦμε πάντοτε τὴν καταξίωσιν αὐτῶν
τῶν ἀγώνων τῶν πατέρων μας γιὰ **ΕΝΑ**
ΚΑΛΥΤΕΡΟ ΑΥΡΙΟ.

Ἀπὸ τὰ διηγήματά σας ξεχώρισα τὴν
«Χριστουγεννιάτικη περιπέτεια». Εἶναι ἓ-
να ἀληθινὸ ἀριστούργημα, πού μοῦ θύμι-
σε Παπαδιαμάντη στίς πὰρ εὐτυχισμένες
του στιγμές.

Δεχθεῖτε τὰ θερμὰ μου συγχαρητήρια.

Μὲ τὴν ἀγάπην μου

ΚΩΣΤΑΣ ΘΡΑΚΙΩΤΗΣ

Υ.Γ. Πάνω στὸ βιβλίο σας ἔκανα μερι-
κὲς εἰδικὲς παρατηρήσεις γλωσσικοῦ καὶ
λαογραφικοῦ περιεχομένου. Ἐπ'ἀλλῆλες
βέβαια ἢ παράλληλες μὲ τὴ ζωὴ, τὰ ἴθι
καὶ τὰ ἔθιμα τοῦ Σουφλίου Θράκης. Ἀνι-
χνεύοντας τὰ ἴχνη τῆς καταγωγῆς τῆς πε-
ριοχῆς αὐτῆς, πού ἀποτελεῖ γιὰ τὸ χῶρο
τῆς Θράκης ἓνα περίεργο πρόβλημα αὐ-
τοχθονισμοῦ, ἔχω διαπιστώσει ἀπὸ καιρὸ
πὺς οἱ ρίζες του ἴσως νὰ προέρχονται ἀπὸ
τὴν Ἡπειρο, ὅταν μερικὲς φάρες — ὁ-
στερα ἀπὸ τοὺς κατατρεγμένους τοῦ Ἀλῆ-
Πασᾶ — ἦρθαν καὶ ἐγκαταστάθηκαν στὰ
μέρη μας καὶ ἐποίκισαν τὸ Σουφλί. Τόσο
ἡ γλῶσσα (ἀπὸ τὸ δικό σας γλωσσάρι
ἤδη σημειώσα 150 λέξεις ἀσυνήθιστες καὶ
προπάντων στὴν ἐκφραστικὴ τους δομή)
ὅσο καὶ πολλὰ ἔθιμα καὶ τρόποι ζωῆς ἔ-
χουν τρομερὲς ὁμοιότητες μὲ τὰ δικά σας.
Ἀκόμα καὶ τὸ ὄνομα τοῦ προγόνου σας
Σοῦφλα καὶ τὸ **Σοῦφλαϊοί**
κάτι πρέπει νὰ μοῦ διεγείρει τὸ ἐρευνη-
τικὸ μου ἐνστικτο... Ἐλπίζω ἐδῶ νὰ ἔχω
κάποτε καὶ τὴ δικιά σας βοήθεια.

Ὁ ἴδιος.



ΙΔΡΥΜΑ ΣΠΑΣΤΙΚΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

ΣΗΜ. ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ:

Ένα καλὸ ξεκίνημα ἔχει γίνει γιὰ ἓνα μεγάλο Κοινωνικὸ Σκοπὸ, τὸ Ἰδρυμα Σπαστικῶν καὶ Κωφάλαλων Παιδιῶν τῆς Ἡπειροῦ. Ὅξυ τὸ κοινωνικὸ πρόβλημα τῶν ἄτυχων Παιδιῶν καὶ τῶν ἀτυχεστέρων Γονέων, πρὸς παρὰ τὴν κατὰστασὴ τους, δὲν στέργουν νὰ τ' ἀπομακρύνουν ἀπὸ κοντὰ τους γιὰ Ἰδρύματα αὐτοῦ τοῦ εἶδους σὲ ἄλλα σημεῖα τῆς χώρας. Ἀλλὰ στὰ πλάσματα αὐτὰ δὲν εἶναι ἀρκετὴ ἡ ἀγάπη τῶν Γονιῶν τους. Μὲ λύση ἦταν νὰ γίνει κάποιον Ἰδρυμα κοντὰ σὲ πατρογονικὰς Ἐπαίους τους. Ἔτσι θὰ γινόταν δυνατὸ καὶ ἡ ἀγάπη τῶν Γονιῶν νὰ φτάσει καὶ ἡ Κοινωνικὴ Περίθαλψη νὰ τ' ἀγκαλιάσει. Σ' αὐτὸ τὸ σχῆμα μετουσιώθηκαν οἱ προθέσεις τοῦ Γιατροῦ Γεωργίου Γύρα νὰ διαθέσει ἓνα γήπεδο ὃ στρεμματικῶν στὴ Ζίτσα καὶ τὸ ποσὸ ἐνὸς ἑκατομμυρίου Δραχμῶν μὲ φορέα τοῦ ἔργου τὴν Ἀδελφότητα «Μάννα τοῦ Πωγωνίου».

Ἡ «Ἡπειρωτικὴ Ἐταιρεία» εἶδε μὲ ἐνθουσιασμὸ τὴν ἰδέα καὶ πρόθυμα παρέχει τίς στήλες τοῦ Δελτίου της γιὰ τὸν κοινωνικὸν σκοπὸ. Χρέος τῶν Ἡπειρωτῶν εἶναι νὰ γίνει πραγματικότητα ἡ καλὴ Ἰδέα. Ἐχομε ἀρκετὰ Δυναστεῖες Ἡπειρωτικοῦ πλούτου τόσο στὴν Ἀθήνα, ὅσο καὶ στὴν Ἡπειρο.

Εἶναι χρέος ὅλων μας ἓνα ἀσήμαντο μέρος αὐτοῦ τοῦ συγκομισμένου πλούτου νὰ κοινωνικοποιηθεῖ στὴν ὑπηρεσίαν τῆς δυστυχίας τῶν συνανθρώπων μας. Ἄν εἴχαμε μεῖς κάποιον ἀνάπηρον παιδί; Ἄν οἱ ποταμοὶ τῆς κληρονομικότητος μᾶς φέρουν αὖριο ἓνα ἐγγονάκι;

α.χ.μ.

Οἱ εἰσφορές, ἀπὸ τὸν ὅβολο τῆς χήρας,

ἂς κατευθυνθοῦν στοὺς ἀποδέκτες:

Α' ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ. Κεντρικὸ Αἰόλου 86. Λογαριασμὸς Ἀδελφότητος «Μάννα τοῦ Πωγωνίου» ἀριθμὸς 480.304.

Β' ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ «MANNA TOY ΠΩΓΩΝΙΟΥ» Σπετσῶν 8, Ἀγία Παρασκευή. (Οἰκία Προέδρου Ἐλευθερίας Δόβα).

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπ' τὸ προηγούμενον)

	Δρχ.
Δώρα Καραμάνου, εἰς μνήμην πατρὸς Ἀλεξ. Ζέρη	3.000
Ἀχιλλεὺς Τσορτέκης	2.000
Εὐτυχία Ράδου (4η δόσις)	20.000
Εὐανθία καὶ Ἀφροδίτη Μέντζου, εἰς μνήμην Πελ. Οἰκονομίδου καὶ Κων) νου Δρίζη	2.000
Σταῦρος Μάνθος, εἰς μνήμην τῆς ἀδελφῆς τοῦ Ἰφιγένειας Μάνθου	10.000
Κων. καὶ Βασιλικὴ Σπυριδάκη, ὁμοίως ὡς ἄνω	10.000
Ἀριάδνη Σανδούκα ὁμοίως ὡς ἄνω	10.000
Κρήτη Κυρατσάκη, εἰς μνήμην Σπύρου Ἀποστόλου	2.000
Κύριος καὶ Κυρία Νικολάου Ρέγγου, ὁμοίως ὡς ἄνω	3.000
Στρατηγὸς Χρήστος Παπαδάτος, ὁμοίως ὡς ἄνω	3.000
Οὐρανία Χρ. Παπαδάτου, εἰς μνήμην τοῦ προσφιλοῦς πατέρα της Σπύρου Ἀποστόλου	20.000
Ἐλη Ἀλ. Ζέρη, εἰς μνήμην Σπύρου Ἀποστόλου	3.000
Βασίλειος καὶ Ἡρώ Δόβα, Πειρ.	20.000
Βασ. καὶ Τασούλα Γέτα, εἰς μνήμην Σπύρου Ἀποστόλου	4.000
Γεώργιος καὶ Νάντα Χατζηθωμᾶ,	

ΤΟ ΠΟΙΗΜΑ ΤΟΥ HALLECK

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ σελίδα 420)

τος ὅταν συντρίβων τὰς μακαρίας
 πύλας τὰς κλειούσας τὸν λοιμόν,
 ἐξολοθρεύεις πολυανθρώπους πό-
 λεις! Πάντοτε παρίστασαι ἀποτρό-
 παιος εἰς τὴν μορφήν τοῦ φθισιῶν-
 τος, εἰς τοὺς κλόνους τοῦ σεισμοῦ
 καὶ τὴν θυελλώδη λαίλαπα, εἰς τὰ
 ἄσματα τοῦ συμποσίου, εἰς τοὺς
 χοροὺς καὶ τὴν κραιπάλην.

»Τὰ δάκρυα, οἱ στεναγμοί, τὸ νε-
 κρικὸν σήμαντρον, ὁ νεκρικὸς πέ-
 πλος, τὸ φέρετρον, καὶ πανθ' ὅσα
 γινώσκομεν, ὄνειρευόμεθα, ἢ φοβοῦ
 μεθα περὶ τῆς ἀγωνίας, ἀνέκουσιν
 εἰς σέ.

»Εἰς τὸν Ἥρωα ὁμως, ἀφοῦ τὸ
 ξίφος τοῦ ἐθριάμβευσεν ὑπὲρ τῆς
 ἐλευθερίας, ἡ φωνή σου ἤχησεν ὡς
 προφητικὸν ρῆμα, καὶ εἰς τοὺς θα-
 θεῖς τοῦ τόνους ἠκούσθησαν αἱ εὐ-
 χαρισταὶ μυρίων ὧσων ἐπερχομέ-

νων γενεῶν.

»Βότσαρη! Ἡ Ἑλλάς σέ κατέ-
 ταξε μετὰ τῶν ἐνδόξων ἡρώων τῆς
 ἀρχαιότητος. Εἰς τὸ τερπνὸν τῆς
 κλίμα δὲν ὑπάρχει εὐκλεέστερον
 μνῆμα. Ἐδιηγῆθμεν τὸν θάνατόν
 σου ἄνευ λύπης, διότι ἐγένετο τέ-
 κνον τῆς Ἐλευθερίας καὶ τῆς Δό-
 ξης, ἐκ τῶν ὀλίγων, τῶν ἀθανάτων
 ὀνομάτων τῶν γεννηθέντων ὅπως
 μὴ ἀποθάνωσι».

Τί ἐξιστοροῦν καὶ τι ἀποπνέουν
 ἀπὸ μεγαλεῖο οἱ πιο πάνω στροφές;
 Εἰκόνες καὶ λόγια θγαλμένα ἀπὸ
 τὴν καρδιά μέ τοὺς μεταρσιωμέ-
 νους στίχους τοῦ τέλους, πού μαρ-
 τυροῦν τὴν ἀκλόνητη πίστη τοῦ ποι-
 ητῆ στὴν ἀνδρεία τοῦ Ἑλληνα ἡ-
 ρωα.

Εἶναι ἀναμφισβήτητο, πὼς κάθε
 ἀρετὴ ἔχει μιλιὰ, πού δὲν τὴν ἀκοῦ-
 με, μὰ τρυπᾷ τὴν καρδιά.

ὁμοίως ὡς ἄνω	4.000
Γιάννης καὶ Μάνια Νεκταρίου, ὁ- μοίως ὡς ἄνω	2.000
Νικόλαος Καστρίτσας, ὁμοίως ὡς ἄνω	3.000
Κων. Ἐξαρχος καὶ παιδιὰ τοῦ Δη- μήτριος καὶ Τζένη, ἐπὶ τῇ συμ- πληρώσει δετίας ἀπὸ τὸν θάνατο τῆς προσφιλοῦς των Ζίτσας Κων. Ἐξάρχου	15.000
Τὰ Μέλη τοῦ Διοικ. Συμβουλίου τῆς «ΜΑΝΑΣ ΤΟΥ ΠΩΓΩ- ΝΙΟΥ» εἰς μνήμην τοῦ πατέρα	

τῆς Συμβουλίου Οὐρ. Παπαδάτου, Σπ. Ἀποστόλου	4.000
Πόπη Σαπεροπούλου, εἰς μνήμην τῶν προσφιλῶν τῆς ἀδελφῶν, Φωτίου καὶ Βασιλικῆς Τζελάτη, κατὰ τελευταία ἐπιθυμία τῆς με- ταστάσης	50.000
Ὁ Ὑποπράτηγος κ. Κων. Μπα- μπουλὰς εἰς μνήμην τῶν προσφι- λῶν θείων τοῦ Γεωργίου, Βασι- λείου, Ἀνδρέου καὶ Μαρίας, τέ- κνων Σταύρου καὶ Βαρβάρας Κεφάλαια	10.000

